

Matilda Leppäniemi

Touhuaamuja lapsiperheille

Taidelähtöistä toimintaa avoimessa varhaiskasvatuksessa

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosionomi YAMK

Sosiaalialan ylempi koulutusohjelma

Opinnäytetyö

2.11.2021

Tekijä	Matilda Leppäniemi
Otsikko	Touhuaamuja lapsiperheille Taidelähtöistä toimintaa avoimessa varhaiskasvatuksessa
Sivumäärä	65 sivua + 3 liitettä
Aika	02.11.2021
Tutkinto	Sosionomi YAMK
Tutkinto-ohjelma	Sosiaalialan ylempi koulutusohjelma
Ohjaaja	Saila Nevanen
<p>Tämän opinnäytetyön kehittämistehtävänä on uuden taidelähtöisen toimintamallin luominen lapsiperheille Sipoon Nikkilässä, kulttuuritalo Lilla Villanissa. Tavoitteena on mahdollistaa toimintaan osallistuville perheille vertaistuki toisten perheiden kanssa sekä tukea vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta. Toiminnalla pyritään tarjoamaan perheille iloa ja elämyksiä arjen keskelle. Parhaassa tapauksessa toiminta lisää alueen lapsiperheiden hyvinvointia. Lapsiperheiden hyvinvointi on puhututtanut paljon erityisesti koronapandemian (Covid-19) aikana ja sen jälkeen. Pandemialla on ollut vaikutusta myös tämän kehittämistehtävän kulkuun ja aikatauluun sekä lisännyt lapsiperheille suunnatun toiminnan tarvetta entisestään.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin laadullisilla menetelmillä. Aineisto kerättiin kahden eri kyselyn (alkukartoituskysely ja loppukysely) avulla sekä keräämällä palautetta haastattelemalla touhuaamujen osallistujia. Lisäksi aineistona olivat toimintatutkimuksellisin menetelmin toteutetun kehittämisen aikana kirjatut muistiot havainnoista sekä päiväkirja. Toimintakertoja oli yhteensä 10 ja ne jakautuivat keväälle ja syksylle 2021. Keväällä 2021 kuvattiin myös yhteensä kuusi touhuaamujen videota Lilla Villanin YouTube-kanavalle toiminnan siirtyessä hetkellisesti etätoiminnaksi pandemian rajoitusten seurauksena. Kerätty aineisto analysoitiin teemoittelemalla aineistosta nousseiden teemojen mukaan.</p> <p>Opinnäytetyön tuloksista nousi vahvasti esille lapsiperheille suunnatun toiminnan tarve. Perheillä on tarve ja halu kohdata toisia, saada vertaistukea ja sosiaalisia kohtaamisia sekä saada vanhemmalle ja lapselle toimintaa myös kodin ulkopuolella. Toimintaan osallistuttiin vertaisten kohtaamisen sekä elämysten ja kokemusten saamisen takia. Tärkeäksi tekijäksi toiminnassa nousi ohjattu taidetoiminta sekä rento ja vapaa tunnelma. Tavoitteet vuorovaikutuksen tukemisesta sekä vertaistuen mahdollistamisesta toteutuivat hyvin, kun toiminta tapahtui paikan päällä. Videot olivat onnistuneita, mutta palautteen saaminen videoista oli haastavaa. Haasteita toi myös pandemian tuomat rajoitustoimenpiteet sekä pitkä tauko touhuaamujen toimintakertojen väliin. Perheet vaihtuivat jonkin verran kevään ja syksyn välillä.</p> <p>Toimintatutkimuksellisesta kehittämistyöstä ja sen prosessina muodostui lapsiperheille suunnattu taidelähtöinen toiminta, josta koottiin tähän opinnäytetyöhön prosessikuvaus toimintamallista. Toiminta on ollut merkityksellistä ja vastannut odotuksia. Touhuaamut jäivät pysyväksi toimintamuodoksi Lilla Villaniin.</p>	
Avainsanat	Avoin varhaiskasvatus, taidelähtöinen toiminta, toimintamalli, vanhemmuus, vertaistuki

Author	Matilda Leppäniemi
Title	Art-based playgroups for families with children
Number of Pages	65 pages + 3 appendices
Date	02.11.2021
Degree	Master of Social Services
Degree Programme	Master's degree
Instructor	Saila Nevanen, Senior Lecturer
<p>The development task of this thesis is to create a new art-based playgroup model for families with children in Lilla Villan culture house, whose employees are my working life partners in this thesis. The aim of this thesis was to enable participating families to give and receive peer support with other families and to support parent-child interaction. The activities aim to offer families joy and new exciting experiences in their everyday lives. One of the aims of the thesis is to highlight the benefits of art-based activities in increasing well-being of families with children. The pandemic (Covid-19) has also had an impact on this development task and has further increased the need for activities for families with children.</p> <p>This thesis was a qualitative study, and the data was collected by two surveys (one in the beginning and one at the end) but also from feedback and observing by utilization of action research methods. Memos and diaries were written during the activities but were only used as support for the data. There was a total of 10 playgroup sessions, and they were divided into spring and autumn 2021. A total of 6 Touhuaamu videos in Lilla Villan's YouTube channel were filmed also in the spring while Lilla Villan was closed due to the pandemic. Data was analyzed by themes and the themes were identified from the data.</p> <p>As expected, art-based playgroup "Touhuaamu" was important and meaningful for the families. The results indicates that families participated because of peer support, social encounters, and new experiences. Guided art-based activities, the lovely atmosphere and coffee breaks became important factors in the sessions. The aims for this development task were achieved. We supported interaction between parents and their children and enabled participating families to receive peer support but also gave joy and new experiences. There were some difficulties with collecting data, for example feedback from the videos was hard to get. Also participating families changed slightly between spring and fall. Additionally, the pandemic affected the sessions and schedules but in the end, it did not interfere with the activities too much and families were content.</p> <p>The playgroup activity was successful and met the expectations and needs. Process description of the art-based playgroup model was compiled for this thesis as its outcome. The playgroup model will remain a permanent activity in Lilla Villan.</p>	
Keywords	playgroup model, art-based activities, open early childhood education, parenthood, peer support

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Tausta ja tarkoitus	3
2.1	Avoin varhaiskasvatustoiminta	4
2.1.1	Avoimen varhaiskasvatuksen historiaa	5
2.1.2	Avoimen varhaiskasvatuksen tavoitteet	7
2.1.3	Avoin varhaiskasvatus Sipoossa	8
2.2	Lapsiperheiden tukeminen	9
2.2.1	Hyvinvointi käsitteenä	9
2.2.2	Lapsiperheiden hyvinvointi	11
2.2.3	Vanhemmuuden tuki	11
2.2.4	Vertaistuki	13
2.3	Taidelähtöinen toiminta	15
2.3.1	Vuorovaikutus	16
2.3.2	Osallisuus	18
2.3.3	Yhteisöllisyys	20
3	Kehittämistehtävän prosessi	21
3.1	Kehittämistehtävän määritelmä	21
3.2	Kehittämistehtävän tavoitteet	23
3.3	Menetelmävalinnat	25
3.3.1	Aineiston keruu	25
3.3.2	Analysointi	27
3.4	Aikataulu ja prosessin kulku	30
3.5	Suunnitelma	31
3.5.1	Toimintakerrat	32
3.5.2	Videot	34
3.6	Eettiset kysymykset	35
4	Kehittämistehtävän toiminnan raportointi	37
4.1	Touhuaamut	37
4.2	Videoiden toteutus	40
5	Tulokset	42
5.1	Kyselyiden tulokset	42
5.1.1	Toiminnan tarve kodin ulkopuolella	42
5.1.2	Pandemian vaikutukset	44

5.1.3	Tärkeintä touhuaamuissa	45
5.1.4	Ohjattu taidetoiminta	47
5.1.5	Toimintaan osallistuminen jatkossa	48
5.2	Toimintamalli	50
6	Johtopäätökset	53
7	Pohdinta	56
	Lähteet	61
	Liitteet	
	Liite 1. Alkukartoituskysely	
	Liite 2. Loppukysely	
	Liite 3. Videot	

1 Johdanto

Yhtenä sosiaalisen tasa-arvon toteutumisen merkinä pidetään taide- ja kulttuuritoimintaan osallistumista. Laadukas varhaiskasvatus puolestaan voi tasoittaa elinolosuhteista johtuvia eroja. Eriarvoistumisen ehkäisyssä kaikille lapsille tulisi taata tasavertaiset mahdollisuudet kehittyä omien edellytystensä mukaisesti. Taidekasvatuksen kansainvälinen kiinnekohta on ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus, jonka mukaan meistä jokaisella on oikeus nauttia taiteesta ja vapaasti osallistua yhteiskunnan sivistyselämään. (Rusanen & Kuusela & Rintakorpi & Torkki 2014: 20–21.)

Tämän opinnäytetyön kehittämistehtävänä on uuden taidelähtöisen toimintamallin luominen, pilotoiminen ja kehittäminen lapsiperheille Sipoon Nikkilässä, kulttuuritalo Lilla Villanissa. Kehittämistarve nousee työelämästä. Tavoite on luoda lapsiperheille yhdessä heidän kanssaan sellaista toimintaa, jossa he pääsevät kohtaamaan toisia, toimimaan taiteiden kautta sekä saamaan iloa ja elämyksiä oman arjen keskelle. Tulevaa toimintaa tullaan kutsumaan hausalla nimellä ”touhuaamu” (ruotsiksi toiminnan nimi on ”pysselmorgnar”). Se kuvastaa hyvin sitä, että se tapahtuu aamupäivisin ja siellä tullaan touhuilemaan yhdessä. Toiminta on kaksikielistä, sillä alueella asuu paljon kaksikielisiä perheitä.

Toimintaan osallistuville perheille mahdollistetaan vertaistuki toisten perheiden kanssa ja toiminnalla tuetaan vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta. Luottamuksellisen suhteen luominen työntekijöiden ja asiakkaiden välille toiminnassa on tärkeää. Opinnäytetyön yhtenä tavoitteena on tuoda esille perheille luodun taidelähtöisen toiminnan hyötyjä, esimerkiksi vanhempien vertaistuen sekä vuorovaikutuksen mahdollistamisen kannalta. Parhaassa tapauksessa toiminta myös lisää alueen lapsiperheiden hyvinvointia. Haasteena työssä on tavoittaa kaikki alueen lapsiperheet ja saada toiminta jatkumaan myös tulevaisuudessa. Lapsiperheiden hyvinvointi on puhututtanut paljon erityisesti nyt koronapandemian (Covid-19) aikana. Koronapandemia on vaikuttanut perheiden hyvinvointiin ja lisännyt siten lapsiperheille suunnatun toiminnan tarvetta entisestään (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020).

Tietoperustassa perehdytään nykypäivän avoimeen varhaiskasvatukseen sekä sen historiaan. Kohderyhmänä tämän opinnäytetyön kehittämistehtävässä ovat lapsiperheet ja tavoitteena on heidän tukemisensa, joten tietoperustassa avataan myös hyvinvointia

sekä vanhemmuuden tukemista. Kun vanhempien ja lasten välistä avointa vuorovaikutussuhdetta tuetaan, vahvistetaan lapsen hyvinvoinnin perustaa. Erilaiset kohtaamispaikat, joissa vanhemmat saavat tavata toisiaan, voivat vahvistaa vanhempia, vähentää epävarmuutta ja auttaa jaksamaan arjessa. (Pelkonen 2019: 106.) Käsitteiden osalta tässä opinnäytetyössä on perehdytty vuorovaikutukseen, osallisuuteen sekä yhteisöllisyyteen taidelähtöisen toiminnan näkökulmasta. Tulevissa touhuaamuissa toiminta tapahtuu taiteiden kautta, joten tietoperustassa avataan myös itse taidelähtöistä toimintaa.

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyöt tuottavat uudenlaisia ratkaisuja ja toimintamalleja sosiaali- ja terveysalalle alueellisen kasvun ja hyvinvoinnin kehittämiseksi. Työelämään sidotut ja vuorovaikutuksellisesti toteutetut opinnäytetyöt mahdollistavat myös tulevaisuuden asiantuntijuuden kehittymisen. Työelämän ongelmien erittelyyn ja ratkaisemiseen käytetään valittuja tutkimus- ja kehittämismenetelmiä. (Tiainen 2017: 33, 36.) Tämä opinnäytetyön kehittämistehtävä sisältää toimintatutkimuksellisen työn piirteitä. Osallistun itse toiminnan toteutukseen yhdessä Lilla Villanin työntekijöiden nukketeatteritaiteilija Anne Lihavaisen ja tuottaja Laura Karénin kanssa. Aineiston keruun menetelminä tässä opinnäytetyössä käytetään laadullisia eli kvalitatiivisia menetelmiä, kuten kyselyitä sekä palautteiden keräämistä haastattelemalla. Aineistoa kerätään myös havainnoinnin ja päiväkirjan avulla. Analysoinnin menetelmänä käytetään teemoittelua.

Maailmalla vaikuttava koronapandemia (Covid-19) on tuonut tähän kehittämistehtävään omia haasteitaan. Aikataulut ja osallistujamäärät on muokattu prosessin aikana hallituksen antamisen rajoitustoimenpiteiden mukaisesti. Kaikilla toimintaan osallistuvilla on ollut käytössä maskit ja tiloissa on pidetty turvavälit sekä noudatettu alueellisten suositusten mukaista rajattua ihmismäärää. Kehittämistehtävän aineiston keruu ja touhuaamujen toiminta sijoittuu helmikuun ja syyskuun 2021 välille. Lilla Villan joutui keskeyttämään toimintansa maaliskokuksi ja touhuaamut maaliskokuksi 2021, joten tälle ajalle suunnittelimme ja toteutimme perheille touhuaamuja etänä videoiden muodossa. Toiminta pääsi lopulta jatkumaan elokuun loppupuolella 2021.

2 Tausta ja tarkoitus

Sipoon Nikkilässä on tarve lapsiperheille suunnatulle toiminnalle, jossa lapsi ja vanhempi pääsevät touhuamaan yhdessä ja kohtaamaan toisia perheitä. Nikkilässä ei ole yhtään avointa leikkipuistoa tai paikkaa, missä kotona olevat vanhemmat ja lapset voisivat tavata. Jo aikaisempina vuosina alueen neuvolat ovat olleet yhteydessä kulttuuritalo Lilla Villaniin ja kyselleet, löytyisikö heiltä keskuspaikkaa perheiden tukemiseen. Aiemmin ei ollut vielä hahmotelmaa siitä, mitä sellainen toiminta voisi olla ja kuinka se toimisi. Tarpeeseen tarttui syksyn 2020 aikana myös Sipoon kunnan lapsiperheiden sosiaalityö, yhteistyössä paikallisen MLL:n kanssa. He järjestivät marraskuun alusta 2020 perheille pihakahvilatoimintaa Lilla Villanin ympäristössä. Heidän piti toimia myös yhteistyössä touhuaamuissa, mutta valitettavasti pandemiatilanteiden takia, pihakahvilaa ei ole voitu järjestää.

Lilla Villan sijaitsee Nikkilässä keskeisellä paikalla, mikä tekee siitä oivallisen kohtaamispaikan perheille. Lilla Villanin kulttuuritalo on paitsi tunnelmallinen vanha rakennus, myös monipuolista ja laadukasta taidetoimintaa tarjoava yhdistys. Lilla Villan saa Sipoon kunnalta pientä toiminta-avustusta, mutta pääasiassa rahoitus toimintaan haetaan vuosittain säätiöiltä ja valtiolta, aina projektikohtaisesti. Tämä vaikuttaa suuresti siihen, mikä toiminta milloinkin toteutuu. Myös yhdistyksen jäsenet hakevat omia henkilökohtaisia apurahoja, joilla työt Lilla Villaniin tehdään. Touhuaamut rahoitetaan Lilla Villanin yleisistä toiminta-avustuksista. Touhuaamujen toiminta tapahtuu Lilla Villanin tiloissa. Tulevassa touhuaamujen toiminnassa hyödynnän omia vahvimpia osaamisalueitani, joita ovat varhaiskasvatuksen pedagoginen ote, taiteiden kautta työskentely sekä hyvät vuorovaikutustaidot ja vahva läsnäolo perheiden kanssa työskennellessä.

Keväällä 2020 alkanut pandemia on nostanut yhteisen toiminnan tarvetta entisestään. Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 25.5.2020 kansallisen lapsistrategian valmistelun yhteyteen työryhmän lasten ja perheiden hyvinvoinnin vahvistamiseksi koronaepidemian jälkihoidossa (Valtioneuvosto 2021: 11). Koronakriisillä on huomattavat vaikutukset lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointiin. Tarvitaan sekä pikaisia ensivaiheen toimia että pitkäkestoisia toimia. Jälkihoidon ensivaiheen toimiksi, sekä paikallisten lapsiperheiden tarpeisiin vastaten, Lilla Villanissa aloitettiin keväällä 2021 touhuaamut, jotka siirtyivät pandemian edetessä myös Lilla Villanin YouTube -kanavalle.

Koronapandemialla (Covid19) on vaikutusta erityisesti lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointiin ja oikeuksien toteutumiseen. Koronakriisi saattaa pahimmassa tapauksessa

vain lisätä lasten ja nuorten eriarvoisuutta ja syrjäytymistä. Poikkeusaika on myös kuormittanut vanhempia, mikä lisää vanhemmuuden tuen tarvetta. Lapsiperheiden hyvinvointi on aihe, johon tulisi kiinnittää nyt entistä enemmän huomiota. Pandemian jälkihoitossa on vahvistettava lasten ja nuorten osallisuutta ja yhdenvertaista kuulluksi tuleamista. Lapsiperheille on varmistettava riittävä toimeentuloturvan taso ja kuntien riittävät resurssit palvelujen tuottamiseen. (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus 2020.)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (2020) tutkimus vahvistaa näkemystä siitä, että perheiden tukeminen jaksamisessa ja vanhemmuuden haasteissa on vain lisääntymässä. Matalan kynnyksen toiminta voi olla monille perheille erittäin tärkeää. Monet kaipaavat vertaistukea, sekä ammattilaisen tukea ja ohjausta omassa arjessaan. Matalan kynnyksen sosiaalipalveluiden tarve on yhteydessä vanhempien sosioekonomiseen taustaan, perhesuhteisiin, perheen elämäntilanteisiin sekä palvelukokemuksiin. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2020.) Lapsiperheiden palveluissa työntekijän on oltava hyvässä yhteistyössä perheen kanssa, sekä luoda hyvä luottamussuhde. Käytännössä tämä tarkoittaa mm. perheen osallistamista, kunnioittamista, kannustamista sekä kohtaamista tasavertaisena kumppanina. Voimavarat lisäävät perheiden hyvinvointia, vahvistavat heidän vanhemmuuttaan sekä tuottavat myönteisiä muutoksia perhe-elämään. (Tammekas ym. 2018.)

Lapsiperheiden ja erityisesti vanhempien jaksaminen nousee monessa tutkimuksessa esille. Tutkimusten valossa eriarvoistuminen vaikuttaisi olevan vain lisääntymässä, mikä vaikuttaa sekä hyvinvointiin, että laajemmin kunnan talouteen muun muassa lisääntyvänä työttömyytenä. Vertaistuki on tärkeää monille perheille ja lapsille ja sillä on nähtävissä hyviä, ennaltaehkäiseviä vaikutuksia. Perheet ovat kokeneet iloa yhdessäolosta lastensa kanssa, mutta maailmalla vaikuttaneen pandemian seurauksena vanhempien viettäessä arkea kotioloissa töiden, lastenhoidon ja kodin askareiden välillä tasapainoillen, yhdessäolosta on meinannut tulla jopa kuormittava tekijä. Ulkopuolinen apu arkeen ja perheiden tuki on noussut tärkeäksi ja ajankohtaiseksi aiheeksi. (Arell & Salakari & Nurminen 2019; Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2020; Tammekas ym. 2018.)

2.1 Avoin varhaiskasvatustoiminta

Avoimen varhaiskasvatuksen määrittely ei ole helppoa. Eri järjestäjät antavat erilaisia määritelmiä ja toimintamuotoja avoimelle toiminnalle. Syynä voivat olla avoimessa varhaiskasvatustoiminnassa tavoitteena oleva paikallisten tarpeiden huomioon ottaminen.

Hankaluutta voi aiheuttaa myös perhetyön ja varhaiskasvatuksen rajapintojen määrittelymättömyys. (Alila & Portell 2008:12.) Laissa ja valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa on kuitenkin omat määritelmänsä avoimesta varhaiskasvatuksesta. Näitä avaan lisää seuraavissa alaluvuissa. Avaan ensin avoimen varhaiskasvatuksen historiaa Suomessa.

2.1.1 Avoimen varhaiskasvatuksen historiaa

Avoimen varhaiskasvatuksen käsitettä on alettu käyttää vasta 2000-luvulla. Aiemmin siitä on käytetty mm. nimitystä leikkitoiminta ja edelleen Suomessa on olemassa esimerkiksi leikkitoimintakeskuksia, mutta ne toimivat avoimen varhaiskasvatuksen alaisina. Vuonna 1914 toiminta aloitettiin kesäleikkipuistotoiminta Suomen voimisteluolettajainliiton toimesta Saksasta ja Yhdysvalloista otetun mallin mukaan. Toiminta oli tuolloin yli 4-vuotiaille ja alle 4-vuotiaat saivat osallistua vanhemman kanssa. Toiminnan tarkoituksena oli tarjota köyhien ja vähävaraisten perheiden lapsille mahdollisuus ulkoilla tarpeeksi ja turvallisesti. Alusta alkaen toiminnassa otettiin huomioon käyttäjien tarpeet ja paikallisuus, minkä takia leikkipuistotoiminta muotoutui erilaiseksi eri puolilla Suomea. (Alila & Portell 2008: 15.)

Puistotätitoiminta aloitettiin sodan jälkeen 1943. Toiminta oli ensin yksityistä toimintaa Helsingissä. Toiminnan tarkoitus oli jo silloin auttaa pienten lasten vanhempia (tuohon aikaan lähinnä äitejä), jotka muun muassa seisoivat pitkiä aikoja ruokajonoissa. Toiminta keskittyi kaupungin puistoihin, joihin lapsi voitiin jättää hoitoon. Puistojen toiminta oli vilkkaimmillaan 1960- ja 1970-luvuilla. Puistotätitoiminta on sittemmin hiipunut, sillä tilalle on tullut paljon uusia avoimen varhaiskasvatuksen toimintoja. (Alila & Portell 2008: 12–15.)

Seurakunnat ovat järjestäneet päiväkerhotoimintaa 1940-luvulta lähtien. Säännölliseksi toiminnaksi päiväkerhotoiminta muotoutui 70-luvulta ja laajeni perhe- sekä äiti-lapsi-kerhoihin. Samoihin aikoihin seurakuntien kerhoihin toiminnan ohjaajille tuli säädökset koulutuksista. Esimerkiksi toiminnanohjaajien tuli olla koulutukseltaan lastentarhanopettajia, nuoriso-ohjaajia tai sosiaaliskasvattajia. Kerhojen tehtävänä oli lapsen yksilöllisen kehityksen tukeminen ja sosiaalisten taitojen harjaannuttaminen. (Alila & Portell 2008: 16.)

MLL:ssä 1980-luvulla taidekasvatus nostettiin voimakkaasti lasten toimintaan. 80-luvulla leikkikerhotoiminnalla tarkoitettiin lasten ryhmämuotoista toimintaa, vähän vastaavaa

kuin seurakuntien tarjoama päiväkerhotoiminta. Kerhotoimintaa oli myös ”avoimena kerhona”, johon vanhemmat tulivat yhdessä lapsensa kanssa. Avoimessa kerhossa oli mahdollista järjestää toimintaa aikuisille, sillä aikaa kun lapset leikkivät. Toisin kuin seurakunnilla, henkilöstön koulutusta tai tiloja ei vielä ollut säädelty mitenkään. (Alila & Portell 2008: 16.) Avointen päiväkotien tehtävänä oli 80-luvulla antaa kasvatuseuvoja ja vähentää lapsiperheiden eristäytyneisyyttä. Vanhempien aktivointi ja rohkaisu kasvatusta koskevaan keskusteluun ammattikasvattajien ja muiden aikuisten kanssa koettiin tärkeäksi. Toiminnan sisältö vastasi nykypäivän avoimia kerhoja tai leikkipuistotoimintaa. (Alila & Portell 2008: 17.)

1973 leikkitoiminta sisältyi voimaan tulleeseen päivähoitolakiin. Vielä 1980-luvulla leikkitoiminta oli kasvava päivätoiminnan muoto, mutta 1990-luvun taloudellisissa vaikeuksissa kunnat lakkauttivat paljon avointa varhaiskasvatustoimintaa. Subjektiviivisen päivähoito-oikeuden voimaan tulo aiheutti myös kuntien voimavarojen kohdentumisen lakisääteisten palveluiden tuottamiseen. 2000-luvulle tultaessa, avointen varhaiskasvatuspalveluiden järjestäminen kuitenkin lisääntyi, sillä perheille haluttiin tarjota lisää vaihtoehtoja. Avoin varhaiskasvatuksen erilaiset toimintamuodot ovat lisääntyneet. (Alila & Portell 2008: 17–18.) Viime vuosina painotusta on saanut mm. perhekeskukset.

Vuonna 2008 sosiaali- ja terveysministeriön selvityksessä tehtiin ehdotus avoimen varhaiskasvatuksen yleisestä määrittelystä ja toimintamuotojen uudesta jaottelusta. Samalla leikkitoiminta-käsitteen tilalle ehdotettiin avoimen varhaiskasvatuksen käsitettä. Yhteinen valtakunnallinen määrittely helpottaa avoimen varhaiskasvatustoiminnan aseman muotoutumista osaksi muita varhaiskasvatuspalveluita ja selkiyttää sen roolia. Kunnan toimintaa ja kehittämistä ohjaa päivähoidon lainsäädäntö sekä varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Tilojen ja toimintaympäristön sekä toimintavälineiden tulee olla laadukkaita turvallisia sekä toimintaan sopivia. (Alila & Portell 2008: 69, 71.)

Alusta asti avoimen varhaiskasvatuksen toiminnassa on pyritty huomioimaan paikallisuus ja käyttäjien tarpeet. Toiminta on aina pohjautunut perheiden auttamiseen ja toimintaan osallistuvia vanhempia on pyritty osallistamaan toiminnan suunnitteluun. Nämä edellä mainitut asiat pätevät edelleen avoimen varhaiskasvatuksen toiminta-ajatuksissa. Avoimelle toiminnalle on annettu yhä enemmän raameja, ja toimintaa ohjaa nykyään valtakunnallinen ja paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma sekä lainsäädäntö. Avoin toiminnan tärkeys tuntuu edelleen jakavan mielipiteitä.

2.1.2 Avoimen varhaiskasvatuksen tavoitteet

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatusta, hoitoa ja opetusta, joissa painottuu erityisesti pedagogiikka (Varhaiskasvatuslaki 540/2018 § 2). Varhaiskasvatusta voivat saada kaikki alle oppivelvollisuusikäiset lapset sekä erityisten olosuhteiden vaatiessa myös sitä vanhemmat lapset. Varhaiskasvatuksen toimintamuodoiksi luetaan päiväkotitoiminta, perhepäivähoito sekä avoin varhaiskasvatustoiminta. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018 § 1.) Avointa varhaiskasvatusta järjestävät seurakunnat, kunnat, järjestöt sekä yksityiset palveluntuottajat (Alila & Portell 2008: 12).

Varhaiskasvatuslaissa (2018) on määritelty avoin varhaiskasvatus yhdeksi varhaiskasvatuksen muodoista, ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteet velvoittavat myös avointa toimintaa, mutta laki ei kuitenkaan säätele samalla tavoin henkilöstön kelpoisuuksia, ryhmäkokoja tai aikuisten ja lasten suhdelukuja avoimessa varhaiskasvatuksessa. Opetushallituksen (2018) valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan, avointa varhaiskasvatusta voidaan järjestää esimerkiksi kerho- ja leikki- puistotoimintana ja toiminta on ohjattua sekä tavoitteellista. Toiminta voi sisältää esimerkiksi leikkiä, ulkoilua, taide- ja liikuntakasvatusta. Avoin varhaiskasvatus voi tarjota lapsen huoltajille yhdessäoloa lasten ja toisten perheiden kanssa. (Opetushallitus 2018: 18–19.)

Avoimen varhaiskasvatuksen leikkikerhojen toiminnan kokemukset ovat arvokkaita ja merkityksellisiä sekä lapselle että vanhemmalle. Toiminnalla on merkitystä lapsen sosiaalisten taitojen kehittymiselle ja toiminnalla voidaan vahvistaa varhaista vuorovaikutusta. (Mize & Pettit 2010.) Tehokas fasilitointi leikkikerhojen toiminnassa saa vanhemmat kokemaan enemmän emotionaalista tukea ja lisää luottamusta omaan vanhemmuuteen. Ammattitaitoisten työntekijöiden on kyettävä tunnistamaan erilaiset vanhempien tarpeet ja huolenaiheet. (Jackson 2013.)

Varhaiskasvatuksella on useita eri tavoitteita. Opetushallituksen (2018) valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa taide ja kulttuuri on osana varhaiskasvatusta. Kulttuuri on myös tärkeä osa lapsen identiteettiä. Varhaiskasvatuksessa tulee tarjota mahdollisuuksia nähdä ja kokea monipuolisesti taidetta ja muuta kulttuuria. Taiteseen ja kulttuuriin liittyvät kokemukset vahvistavat lasten kykyä omaksua, käyttää ja tuottaa kulttuuria. Samalla lapset oppivat ymmärtämään taiteen ja kulttuuriperinnön merkitystä ja arvoa. (Opetushallitus 2018.)

2.1.3 Avoin varhaiskasvatus Sipoossa

Sipoon kunnan varhaiskasvatussuunnitelmassa (2019) on avattu erikseen avoimen varhaiskasvatuksen toiminnan sisältöjä. Avoimella varhaiskasvatuksella vastataan kotona lapsiaan hoitavien perheiden erilaisiin tarpeisiin ja toiveisiin, ja näin tuetaan sekä lapsen, että koko perheen hyvinvointia. Toiminnasta vastaavat aina varhaiskasvatuksen ammattilaiset. Avoimessa varhaiskasvatuksessa on käytössä samoja toiminnan kehittämisen ja arvioinnin työkaluja kuin muussa varhaiskasvatuksessa. (Sipoon kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2019.)

Sipoon avoimen varhaiskasvatuksen toiminta tarjoaa kotihoitodossa oleville lapsille varhaiskasvatusta ja samalla lasten huoltajille tukea arkeen. Toiminta on kaksikielistä. Sipoon kunta tarjoaa kerhotoimintaa 2–5-vuotiaille sekä parkkihoitoa 0–5-vuotiaille. Sipoon kunnan avoimessa toiminnassa ei ole 2020–2021 tarjolla koko perheelle toimintaa, kuten perhekerhoa tai leikkipuistotoimintaa. (Sipoo.) Sekä neuvoloiden, että ryhmämuotoisen, matalan kynnyksen tuen merkitystä vanhempien hyvinvoinnille voidaan korostaa. Toimintaedellytykset näille palveluille olisi varmistettava jatkossakin ja jokaisella vanhemmalla tulisi olla helposti saatavilla ryhmämuotoista tukea. (Kalland 2019: 44.)

Lapsiperheet osallistuvat kodin ulkopuoliseen toimintaan usein saadakseen keskustella muiden samassa elämäntilanteessa olevien kanssa. Monet haluavat syventää ymmärrystä ja saada ohjeita vauva-arkeen sekä tukea omaan vanhemmuuteen. Tärkeimmät annit ryhmistä ovat vertaistuki, vauvan ymmärtäminen, uusi ymmärrys vanhemman ja vauvan väliseen vuorovaikutukseen sekä se, että ryhmiin osallistutaan yhdessä perheenä. (Kalland 2019: 40.)

Seurakunnat järjestävät Sipoossa perhekerhoja kerran viikossa. Heillä on tarjolla aamupalaa ja mahdollisuus vapaaseen leikkiin. Seurakunnan kerho on kaikille avoin, mutta kaikki eivät vakaumuksellisista syistä halua osallistua seurakunnan perhekerhoon. MLL:n Sipoon yhdistys on aiemmin pitänyt perhekahvilaa ja lasten kerhoja (vapaaehtoisten pyörittämänä), mutta 2021 ei järjestä kerhoja koronatilan vuoksi. Kerhot ja perhekahvila ovat olleet keväästä 2020 asti suljettu. Lapsiperheille suunnattu maksuton toiminta on pedagogista sekä monipuolista ja jokaisen on helppoa osallistua mukaan. Touhuaamut on järjestetty muu paikallinen lapsiperhetoiminta huomioiden. Esimerkiksi, jos perhe haluaa käydä sekä seurakunnan perhekerhossa että touhuaamuissa, nämä järjestetään eri viikonpäivänä.

2.2 Lapsiperheiden tukeminen

Perheen voimavarojen tunnistamisella ja tukemisella voidaan ennaltaehkäistä perheen ongelmia ja niiden kärjistymistä (Tammekas ym. 2018). Perhe ja vanhemmuus kietoutuvat yhteen. Kun tuetaan vanhemmuutta, tuetaan koko perhettä, ja samalla voidaan auttaa laajempaa yhteisöä (Arell & Salakari & Nurminen 2019: 137). Vanhempien hyvinvoinnilla on merkitystä. Heidän hyvinvointinsa vaikuttaa muun muassa heidän toimintaansa kasvattajina ja parisuhteen osapuolina (Pelkonen 2019: 106).

Perheiden käsite on nykypäivänä monimutkainen ja jokaiselle henkilökohtainen (Lynch 2013; Jallinoja & Hurme & Jokinen 2014: 7). Perheet eivät määrity enää vain biologisten suhteiden kautta. Lynch (2013) on kuvannut hyvin sitä, kuinka perheiden käsite on muuttunut vuosien saatossa ja kuinka perheiden määritelmä voi vaihdella erilaisten palveluiden välillä. Nykypäivänä perheeksi voidaan lukea esimerkiksi henkilöt, jotka asuvat yhdessä ja jakavat seuraa, välittämistä sekä yhteisiä mielenkiinnon kohteita. Yhteiskunnan on täytynyt muuttua maailman mukana, ja nykypäivänä tulee tunnistaa perheiden suuri diversiteetti ja kaikki esiintyvät variaatiot perheistä. Lynchin mukaan perheiden määrittelyssä keskeisenä elementtinä on se, että yksikön jäsenet näkevät itsensä perheenä ja ovat sitoutuneet toisiinsa sekä sitoutuneet huolehtimaan toisistaan. (Lynch 2013: 1–2.)

On haasteellista määritellä, mikä on oma perhe. Myös saman perheen sisällä jäsenet voivat määritellä oman perheen eri tavoin. Ihmisen elämänkaareen mahtuu monta erilaista perhettä, esimerkiksi oma lapsuuden perhe ja tämänhetkinen perhe. Perhemuodot moninaistuvat ja perheet voivat hajota ja niitä voidaan taas perustaa uudelleen. (Jallinoja ym. 2014: 7.) Perheet ovat moniulotteisia ja eroavat toisistaan muun muassa koon, sosiokulttuurisen ja -ekonomisen taustan, kielen, kulttuurin, uskomuksien, arvojen ja omien etnisten identifikaatioiden tuomien traditioiden perusteella (Lynch 2013: 3).

2.2.1 Hyvinvointi käsitteenä

Hyvinvointi on aina subjektikohtaista, sillä se on konkreettisten olentojen hyvinvointia (Lagerspetz 2011: 86). Hyvinvointiin voidaan linkittää ihmisten ajankäytön sisältö ja rakenne. Esimerkiksi vapaa-ajan lisääntyminen voidaan nähdä hyvinvoinnin lisääntymisenä. Hyvinvoinnissa on nykypäivänä keskeistä aineellisten olosuhteiden sijaan yhteisöllisyys ja elämän merkityksellisyys. Ihmisten arjessa hyödynnettäviä resursseja ovat tulot ja varallisuus, aika, terveys, tiedot, taidot ja sosiaalinen pääoma. Yhteiskunnan ja

lähiympäristön tarjoamista mahdollisuuksista ja olosuhteista riippuvat resurssien määrä, hallinta ja mahdollisuus niiden hyödyntämiseen. (Raijas 2011: 244–245, 248.)

Hyvinvoinnin käsite voidaan nähdä moniulotteisena ja subjektiivisena. Henkilökohtaisesti koettuun hyvinvointiin vaikuttavat paljon eri ominaisuudet, ihmissuhteet, vapaudet, oikeudet sekä turvallisuuden tunne. Hyvinvoinnin kokemukset vaihtelevat ulkoisten olosuhteiden samankaltaisuudesta huolimatta. (Törrönen 2021: 11.) Arkiseksi hyvinvoinniksi voidaan kutsua perheen hyvinvoinnin kokonaisuutta, johon liittyvät perheen talous ja sosiaaliset suhteet sekä mahdollisuudet toteuttaa itseään. Arkinen hyvinvointi voidaan liittää kodin ympäristöön. Koti tekee näkyväksi mm. sukupuolten välistä työnjakoa ja yhteiskunnallista asemaa. (Törrönen 2021: 10.) Arjessa toimiminen vaikuttaa koettuun hyvinvointiin ja elämään tyytyväisyyteen. Arjen hyvinvointi rakentuu erilaisista toiminnoista ja niiden yhteensovittamisesta. (Raijas 2011: 250, 262.)

Ihmisillä on hyvin erilaisia käsityksiä siitä, mikä edistää hyvinvointia. Hyvinvointia arvotetaan usein korkealle. Ihmiset tekevät sitä, mikä edistää heidän ja toisten hyvinvointia. Hyvinvointi on onnea, "onnen" laajimmassa merkityksessä. Hyvinvointi on jotain, joka normaalisti on itsessään hyvä ja tekee maailmankaikkeudesta paremman. Se on yksi tärkeimmistä asioista, joita haluamme niille, joista välitämme. (Bradley 2015: 13.) Hyvinvointi sisältää arvokkuuden lisäksi toimintaa ohjaavan elementin. Hyvinvoinnin edistäminen tai vähentäminen on yleensä moraalisesti merkityksellinen asia, vaikka se ei olekaan itsestään moraalinen arvo. Esimerkiksi, jos jokin teko edistää hyvinvointia, se on peruste tehdä kyseinen teko. Myös hyvinvointiin sitoutuneissa yhteiskunnissa hyvinvointiargumenteilla nähdään huomattavaa poliittista painoarvoa. (Lagerspetz 2011: 79–80.)

Yhteiskunnan muut sektorit toimivat vuorovaikutuksessa kotitalouksien kanssa. Myös yhteiskunnassa vallitsevat sosiaaliset, kulttuuriset ja poliittiset rakenteet vaikuttavat kotitalouksien toimintaan ja sitä kautta arjen hyvinvointiin. Elinympäristöllä on vaikutusta arjen sujuvuuteen ja siten hyvinvointiin. Elinympäristössä hyvinvointia edistävät mm. turvallisuus, virikkeellisyys, viihtyisyys, peruspalveluiden läheisyys ja kulttuuri- ja vapaa-ajan toiminnot. Hyvinvointiin tarvitaan luottamuksen kokemusta eri toimijoihin. (Raijas 2011: 254, 260.) Arjen sujuvuus ja hyvinvointi voi heikentyä, jos kaupunki lakkaa julkisia palveluitaan, kuten kirjastoja, terveystakeskuksia tai kouluja (Raijas 2011: 259).

2.2.2 Lapsiperheiden hyvinvointi

Lapsiperheiden hyvinvoinnilla on merkitystä tasa-arvon toteutumiselle sekä erityisesti lasten ja nuorten tulevaisuudelle. Jokaisen omat kokemukset ovat tärkeitä, kun tarkastellaan yhteiskunnallista hyvinvointia. Törrösen (2012) mukaan, useat tutkimukset painottavat ylisukupolvisuuteen liittyvien ongelmien hoidossa ehkäisevien toimenpiteiden merkitystä. Törrönen kertoo hyvinvoinnin muodostuvan rakenteiden sekä luovan ja toimivan yksilön välisissä suhteissa ja vahvistuvan niiden vuorovaikutuksessa. (Törrönen 2021: 9–10, 12.)

Lasten hyvinvointiin liittyy vahvasti lasten aito kuuleminen sekä osallisuus. Hyvinvointia voidaan tarkastella subjektiivisesta ja objektiivisesta näkökulmasta. Subjektiivista näkökulmaa voi olla pienten lasten kanssa haasteellista saada, sillä hyviä lapsilähtöisiä hyvinvointitiedon keruumenetelmiä ei ole. Tietoa lasten näkemyksistä heidän hyvinvoinnin kokemuksistaan voidaan kuitenkin tuottaa lasten havainnoinnilla, haastattelemalla sekä kuulemalla heitä. (Salmi & Lipponen 2013: 4–6.)

Hyvinvointi ja talous eivät ole kasvaneet Suomessa yhtäaikaisesti. 1990-luvun puolivälin jälkeen, tuloerojen kasvu ja suhteellinen köyhyys ovat lisääntyneet. Hyvinvointi on ollut kasvussa 2010-luvulla, mutta ei ole kasvanut yhtä nopeasti kuin bruttokansantuote. Eriarvoisuutta ovat lisänneet mm. veropoliittiset ratkaisut sekä sosiaalipolitiikan kohdistuneet leikkaukset. Hyvinvointiin vaikuttavat myös yhteiskunnan jatkuva muutostila, epävarmuus toimeentulosta ja työelämän lisääntyvät vaatimukset. Nämä tekijät vaikuttavat aikuisten vointiin, esimerkiksi väsymisenä, ja näkyvät siten myös lasten elämässä, esimerkiksi käyttäytymiseen tai terveyteen liittyvinä asioina. (Törrönen 2021: 22–23.)

Niukoistakin elinolosuhteista huolimatta on mahdollista kokea tulevansa riittävän hyvin toimeen. Hyvät työelämäyhteydet ja työstä saatu palkka, sukupuolten keskenään sopima ja oikeudenmukaiseksi kokema kodin sisäinen työnjako, luottamukselliset sukupolvisuhteet sekä suhdeverkostot ja hyvä terveys turvaavat lapsiperheiden hyvinvoinnin edellytyksiä. (Törrönen 2021:77.)

2.2.3 Vanhemmuuden tuki

Vanhemmuuden tuki voi olla hyvin monipuolista ja sen lähtökohtana on voimavaroja vahvistava työote. Vanhemmuuden tuki voi olla tiedollista sekä emotionaalista ja lisäksi se voi tähdätä vanhemmuustaitojen (kuten vuorovaikutus- ja tunnetaitojen) vahvistamiseen.

Tuki voi olla myös hyvin konkreettista esimerkiksi apua kodin ja lapsen hoidossa. Tuki voi olla vertaistuellista tai vanhempien ja ammattilaisten yhteistoimintaa. Kohtaamispaikoissa tai muissa vanhempainryhmissä pääsee hyvin keskustelemaan ja verkostoitumaan samassa elämäntilanteessa olevien kanssa. Tämä antaa arvokasta vertaistukea ja vahvistaa muun muassa yhteisöllistä vanhemmuutta. (Pelkonen 2019: 108.)

Lapsiperheiden ja vanhemmuuden tukeminen voidaan ymmärtää hyvin laajasti eikä sille ole täysin tarkkaa määritelmää. Lapsiperheiden ja vanhemmuuden tuki voidaan jakaa taloudelliseen tukeen, palveluihin ja sosiaaliseen tukeen. Keskeisenä ajatuksena pohjoismaisissa hyvinvointivaltioissa on se, että kaikilla kansalaisilla eli jokaisella lapsiperheellä on yhtäläinen oikeus vaikuttaa ja saada tarvittaessa etuuksia ja palveluita, sekä tulla kohdelluksi yhdenvertaisesti. Lapsilisä on hyvä esimerkki universaalista, kaikkia lapsiperheitä tasapuolisesti koskevasta etuudesta. Eniten tukea lapsiperheet saavat edellä mainitusta lapsilisästä sekä päivähoidosta. Nykypäivänä lapsiperheiden tuki ja palvelut on nostettu usein kehittämiskohteiksi hankkeissa ja strategioissa. Lapsiperheille tarkoitettut palvelut ja taloudellinen tuki auttavat perheitä mm. kasvatustehtävissä. (Rautio 2016: 22–23.)

Vanhemmuuteen siirtymävaihe on tärkeä käännekohta ihmisen elämässä. Uusi elämänvaihe tuo mukanaan iloa ja läheisyyttä, mutta monissa perheissä väsymys ja oma jaksaminen ovat kuitenkin keskeisiä huolenaiheita. Nykypäivänä vanhemmaksi tullaan hyvin eri-ikäisinä, erilaisissa perhemuodoissa ja moninaisissa elämäntilanteissa (Raitio & Sevón & Rönkä 2019: 7–8), mikä on hyvin tärkeä huomioida perheille suunnitellussa toiminnassa. Vanhemmaksi tuleminen on mullistava kokemus. Vanhemmuutta voi hahvoittaa monet tekijät, kuten yksinäisyys tai yksinäisyyden tunne ja sosiaalisen tuen puute (Kalland 2019: 38). Vastuu perhettä ja vanhemmuutta koskevista valinnoista on ensisijaisesti vanhemmilla itsellään, mutta julkisen vallan tehtävänä on tukea perheitä, jotta he kykenevät huolehtimaan lapsen hyvinvoinnista ja kasvusta. Kun perhettä tuetaan yhteiskunnan taholta, heidät asetetaan samalla keskelle valtasuhteita, jolloin luodaan normeja hyvistä perheistä ja vanhemmuudesta. (Rautio 2016: 26.)

Riittävä tuki ja ohjaus vanhemmuuden alkuvaiheessa lisäävät perheen hyvinvointia ja ennaltaehkäisevät ongelmia ja ristiriitoja. Suomessa perinteisesti neuvolat antavat tukea vanhemmille uudessa elämäntilanteessa, ja kuntien tarjonta vaihtelee verkkopohjaisesta tuesta asiantuntijaluentoihin ja matalan kynnyksen kohtaamispaikoista pitkäkestoiseen ryhmätoimintaan. (Raitio ym. 2019: 8.) Vanhempien kokemukset ovat aina tärkeitä eikä niitä tule ohittaa. Ei myöskään tule vähätellä, jos joku kokee saavansa tukea ja voivansa

paremmin. (Kalland 2019: 41.) Asiakasperheiden ongelmatilanteiden havaitsemisessa perheiden kanssa työskentelevät ovat hyvin keskeisessä asemassa (Rautio 2016: 23).

Vanhemmuuden ja parisuhteen pitkäjänteistä tukea tarvitaan kaikille vanhemmille. Tarpeiden mukainen tuki varmistaa lapsen sekä vanhempien hyvinvointia. Kun vanhempien ja lasten välistä toimintaa sekä heidän suhdettaan tuetaan, vahvistetaan lapsen hyvinvoinnin perustaa. Avoimella vuorovaikutussuhteella lapsen ja vanhemman välillä voidaan suojata lapsen terveyttä ja hyvinvointia. Erilaiset kohtaamispaikat, joissa vanhemmat saavat tavata toisiaan ja pohtia omaa vanhemmuuttaan, voivat vahvistaa vanhempia, vähentää epävarmuutta ja auttaa jaksamaan arjessa. Vanhemmille tarjottu tuki antaa tietoa ja ymmärrystä esimerkiksi lapsen kehityksestä ja vanhemmuuden tehtävistä eri kehityksen vaiheissa. Tuen myötä, vanhempi voi oppia ymmärtämään lapsensa viestejä paremmin ja tuntemaan omia tapojansa toimia eri tilanteissa. (Pelkonen 2019: 106.)

2.2.4 Vertaistuki

Nylundin (2005) mukaan, ihmisillä on tarve jakaa kokemuksiaan sekä saada tietoa heiltä, jotka ovat samanlaisessa elämäntilanteessa. Vertaistuki, kokemusten ja tiedon vaihtaminen sekä jakaminen ovat olleet vertaisryhmätoiminnan keskeisiä teemoja jo pitkään. (Nylund 2005: 195, 198–199.) Vertaistuki tarjoaa muun muassa mahdollisuuden tulla kuulluksi (Mikkonen 2011: 215). Ihmisten välinen arkinen kohtaaminen on vertaistukeen perustuvan auttamisen ydin. Kulttuurisesti ja sosiaalisesti myönteisissä ympäristöissä vertaistoiminnan on helppoa vakiintua. Ihmiset alkavat kohtaamaan toisiaan erilaisissa ympäristöissä, kun sana alkaa kiiriä. Valitettavasti vertaisryhmiä ei aina saada järjestettyä sinne, missä sille olisi tarvetta. (Hyväri 2005: 214, 229.)

Suomessa vertaistuki on peräisin yhteisöllisyyden tarpeesta ja paikallisyhteisöjen solidaarisen toiminnan perinteistä. Perinteelle ominaista on yhdessä tekeminen, kuten talokoot, naapuriapu ja muu keskinäinen avunanto. Tarve vertaistuelle on vaihdellut eri aikoina. Tarve on lisääntynyt muun muassa yhteiskunnassa tapahtuneiden kriisien ja muutosten aikana, jolloin yhteisöllisyyden ja turvan tarve on myös kasvanut. (Mikkonen 2011: 210.) Vertaistuki vakiintui toimintamuotona Suomessa 1990-luvun puolivälissä sosiaali- ja terveysalan työssä. Vertaisauttamisessa nähtiin uusia tapoja jäsentää kokemuksia ja yhteisöllisyyttä osana vastavuoroista tukea. Eri tukimuotojen vakiinnuttamisessa on tärkeää luodata niitä mahdollisuuksia, joita vertaistuki voi tarjota palvelujen ja auttamistyön kehittämisen käyttöön. (Hyväri 2005: 214–215.)

Vertaistukea voidaan antaa ja vastaanottaa kahden henkilön välillä, ryhmissä tai verkostoissa. Vertaisryhmissä entuudestaan tuntemattomat ihmiset tapaavat toisiaan ja ryhmässä on tarkoituksena jakaa kokemuksia toisten kanssa. Erilaisissa tutkimuksissa vertaisryhmistä onkin korostunut juuri kokemusten merkityksellisyys. Vertaisverkostot puolestaan muodostuvat usein spontaanisti ja ne voivat muodostua esimerkiksi leikki-puistossa. Reitit vertaistuen ja kokemustiedon jakamiselle ovat usein suunnittelemattomia. (Nylund 2005: 203–204.) Kokemusten jakamista ja vuorovaikutteista kohtaamista edellytetään aina vertaistukeen perustuvilta suhteilta. Kokemusten julkinen kertominen, tunnustaminen tai yleisön läsnäolo ei riitä. Vertaistukeen tarvitaan yhteisesti jaettu sosiaalinen tila, jossa vastaanottajat ovat kertomusten aktiivisia osallistujia. Vertaissuhteessa kokemuksen vastaanottajan tulee eläytyä toisen ihmisen tilanteisiin ja tunteisiin. Kuin ne olisivat voineet tapahtua hänelle itselle. (Hyväri 2005: 225.)

Ihminen tarvitsee välittämistä ja mahdollisuuden jakaa kokemuksiaan toisten kanssa, erityisesti poikkeustilanteissa. Vertaistuki on tuen tarvitsijalle hyvä mahdollisuus ja monelle se on tarpeen. Yhteisösuhteiden avulla rakennetaan myönteistä identiteettiä, mikä tarkoittaa käytännössä hyväksynnän ja tuen saamista toisilta ja uskon palautumista omaan itseen. Vertaisen kohtaaminen ja samanlaisia kokemuksia jakavan tuki on aina tervetullutta apua. Osallisuuden kokemus syntyy vähitellen ja sitä edesauttaa hyvä keskinäinen luottamus. Tyypillistä vertaisuudessa on toisista välittäminen sekä halu tietää, miten toinen samassa tilanteessa oleva on selviytynyt. Toisen selviytymistä peilataan omaan tilanteeseen, mikä vuoksi tällä on merkitystä. Vertaisryhmissä tunteita pystytään käsittelemään kokemustiedon pohjalta. Ryhmäläinen antaa kokemuksensa toisten käytettäväksi ja vastaanottajat eläytyvät siihen kuin se voisi olla heidän omansa. (Mikkonen 2011: 205–206, 214.)

Kaikki eivät koe vertaistukea tärkeäksi tai he kokevat, että se ei sovi heille. Vertaistukea antavaan ryhmään osallistuminen voi antaa tietynlaisen kuvan osallistujistaan, eivätkä kaikki halua identifioitua tiettyyn ihmisryhmään. Jotkut voivat myös pelätä kustannuksia tai he eivät vain halua solmia uusia sosiaalisia suhteita. Eri ihmisiä auttavat eri asiat, sillä subjektiiviset kokemukset ovat aina erilaisia. (Mikkonen 2011: 216.) Vertaisryhmissä voidaan luoda yhteisöllisyyttä, mutta vertaistukiryhmät ovat pikemminkin yhteisöjen kaipuun ilmaisuja, kuin yhteisöllisyyden muotoja (Hyväri 2005: 226).

Vertaistuen voidaan sanoa olevan yksi hyvinvointipoliittinen resurssi muiden joukossa, sillä se vastaa ihmisten hyvinvointitarpeisiin. Vertaistuki kulkee julkisen tuen rinnalla. Se ei kuitenkaan ole vielä julkisen sosiaaliturvan piirissä. (Mikkonen 2011: 219.) Ver-

taistuki on yksi palvelumuoto muiden joukossa. Vertaistoiminnalla voidaan parhaimmillaan rakentaa siltaa yksityisen ja julkisen välillä, jolloin yksityisen ihmisen ääni pääsee kuuluviin ja elettyjä kokemuksia voidaan hyödyntää hyvinvointipoliittisten ajatusmuotojen kehittämisessä ja uudistamisessa. (Hyväri 2005: 217, 224.) Vertaistoiminta on lähes aina vuorovaikutuksessa julkisen virallisten hyvinvointipalvelujen kanssa. Niitä säätelevät ja ohjaavat valtakunnalliset järjestelmät ja vakiintuneet ammattikäytännöt. Vertaistoiminnasta saadaan usein monipuolista asiakaspalautetta, jonka avulla voidaan kehittää hyvinvointipalveluiden laatua. (Hyväri 2005: 229.)

2.3 Taidelähtöinen toiminta

Taiteen eri muotoja ovat esimerkiksi musiikki, sanataide, tanssi, draama ja teatteri, kuvataide sekä muu käsityö (Laes ym. 2018). Lilla Villanin touhuaamuissa käytetään taidemuodoista pääosin musiikkia, kuvataidetta sekä käsityötä. Nämä näkyvät esimerkiksi musiikkitoimintana sekä maalauspujuna. Perheiden toiveiden mukaan, käytetään myös tarvittaessa muita taidemuotoja. Tässä opinnäytetyössä ei avata sen tarkemmin josta taidemuotoa erikseen, vaan keskitytään yleisemmällä tasolla taiteiden kautta työskentelyyn ja taidelähtöiseen toimintaan.

Taide- ja kulttuurilähtöisiä menetelmiä sosiaali- ja terveysalalla on aktiivisesti tuettu. Taiteella on tutkittu olevan merkitystä muun muassa kommunikation, ilmaisun ja jäsentämisen tilana. Taiteen ja kulttuurin merkitystä hyvinvointiin on alettu huomioida yhä enemmän sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita suunniteltaessa. Taidelähtöisten menetelmien sovellusalue on laaja, eikä se katso ikä- tai sektorialueita. Arkista kanssakäymistä on mahdollista rikastaa taide- ja kulttuurilähtöisten menetelmien avulla. Menetelmien avulla aistit ja mieli saadaan liikkeelle. Parhaimmillaan yhteiset taidekokemukset ja elämykset toimivat vastavuoroisiva oppimisen lähteinä. (Känkänen 2021.)

Taidetoiminta luo helpon väylän vuorovaikutussuhteelle niin lapsen ja vanhemman, kuin vanhemman ja työntekijän välille. Taidetoiminta toimii yhteisöllisyyden ja kuuluvuuden tunteen luojana ja mahdollistaa osallistamisen ja osallistumisen toimintaan. Taiteita tehdessä ja toteuttaessa päästään helposti leikkimään, innostumaan, iloitsemaan ja haltioitumaan yhdessä. (Tuomisto & Nummila & Kummel 2019.) Taidelähtöisellä toiminnalla päästään luomaan ihana maailma, jonne uppoutua hetkeksi kiireellisen arjen keskellä.

Taiteellinen toiminta kehittää luovaa ongelmanratkaisukykyä ja uusien näkökulmien oivaltamista, sekä se voi edistää kriittistä ajattelukykyä (Rusanen ym. 2014: 30–32).

Tämä edellä mainittu yhdessä osallisuuden ja positiivisten kokemusten kanssa, voi olla merkittävää kasvussa ja kehityksessä. On tärkeää muistaa, että taiteiden kautta toimimisessa ja luovassa ilmaisussa on aina mukana pedagoginen ote. Taidetoiminnalla on monenlaisia erilaisia kehittäviä, opettavia ja kasvattavia vaikutuksia, ilon ja elämyksen rinnalla.

Luovan ilmaisun tehtävänä on muun muassa edistää psyykkistä terveyttä. Luova asenne näkyy esimerkiksi uskalluksessa kokeilla omintakeisia toimintatapoja, ratkaista ongelmia ja ylittää omia rajojaan. Jos luovuutta halutaan lisätä, kokemuksia tulee laajentaa. Luovuutta kannustaa parhaimmillaan se, että työntekijä organisoii ympäristön ja elämän siten, että ne johtavat tarpeeseen ja kykyyn luoda. Kun kuvitellaan, yhdistellään, muunnetaan ja luodaan jotakin uutta, se on luovuutta. Luovuuden arvo on aina itse prosessissa, ei tuloksissa. (Rusanen ym. 2014: 30–32.) Motivoiminen ja innostaminen tarvitsevat sykettä. Työntekijän tehtävänä on luoda kannustava ja hyväksyvä ympäristö. Luovan prosessin virittelyvaiheeseen kuuluvat mielikuvia synnyttävät elämykset, jotka koskettavat tunnemaailmaa. Kuvitellessaan ihminen työstää havainto- ja mielikuviaan ja taiteellisissa töissään hän tekee niitä näkyviksi. (Rusanen ym. 2014: 35.)

Laes ym. (2018) kirjoitti siitä, kuinka taidetoimintaa voidaan järjestää siten, että se on saavutettavissa kaikille. Saavutettavuudella tarkoitetaan muun muassa sitä, että ympäristö on esteetön, ja se ottaa myös huomioon jokaisen oppijan yksilölliset lähtökohdat. Palvelut ja viestintä huomioivat ihmisten moninaisuuden ja edistävät yhdenvertaisuutta. (Laes ym. 2018.) Lapsiperheille suunnatussa toiminnassa on tärkeää pyrkiä takaamaan jokaiselle mahdollisuus päästä osallistumaan toimintaan. Tätä kautta päästään tarjoamaan taidetoimintaa matalalla kynnyksellä myös heille, jotka eivät sitä välttämättä muuta kautta pääsisi kokemaan tai toteuttamaan.

2.3.1 Vuorovaikutus

Taidetoiminta johdattaa vanhemman ja lapsen oppimaan, leikkimään ja haltioitumaan yhdessä. Taidejutut ovat yhteinen mielenkiinnon kohde ja arjen rikastuttaja. Lapset nauttivat käsillä tekemisestä ja voivat esitellä ylpeänä omin käsin tehtyä lopputulosta. (Annantalon taidekeskus 2012: 11.) Erilaiset taidetoiminnat ovat niin sanottuja helppoja väyliä lapsen ja aikuisen välisen vuorovaikutussuhteen luomisessa tai sen vahvistamisessa. Myös työntekijän on helppoa päästä lähelle vanhempaa, kun työskennellään yhdessä taidetoiminnan äärellä. Vuorovaikutusta on mahdollista kehittää vanhemman ja lapsen välillä ja on tärkeää tiedostaa, että molempien vanhempien vuorovaikutus on

lapselle tärkeää. (Tuomisto ym. 2019.) Lapsi tarvitsee vanhemman, joka tunnistaa lapsensa tutuksi, mutta kuitenkin löytää niin sanotusti lapsensa aina uudelleen. Näin lapselle muodostuu pysyvä kokemus itsestään kehittyvänä yksilönä. (Kalland 2019: 40.)

Erilaiset taidelähtöiset toiminnot, joita vanhemmat ja lapset tekevät yhdessä, lisäävät mahdollisuuksia muun muassa läheisyyteen, jolla on positiivisia vaikutuksia heidän suhteeseensa. Vanhemmat voivat nähdä toiminnan kautta oman lapsensa ajattelevana ja luovana omana ainutlaatuisena itsenään. Yhteistyössä tehty taide voi auttaa nonverbaalissa viestinnässä, mikä vuorostaan auttaa yhteistyön tekijöitä ymmärtämään toisiaan. Yhdessä kokeminen auttaa positiivisen suhteen kehittämisessä. Tärkeää on, että vanhempi ja lapsi rakentavat sen yhdessä. (Sakr & Kucirkova 2016: 2, 4.)

Jotta pienten lasten kanssa pystytään kommunikoimaan järkevästi, tarvitaan lapsikeskeisiä lähestymistapoja, keskittymiskykyä, luovuutta ja kärsivällisyyttä. Tämä on lapsen ihmisarvon kunnioittamista. Lapsi tarvitsee huolenpidon ja ohjauksen lisäksi mahdollisuuksia ja aikaa leikkimiseen, ympäristön tutkimiseen ja uuden oppimiseen. Leikistä ei vain nautita vaan siinä sosiaalistutaan ja opitaan toimimaan ryhmässä toisten kanssa. Kaikessa toiminnassa tulee huomioida lapsen kehitystaso ja ikä. (Heinonen & Kuikka 2013: 205–208.) Leikkiminen on kiinteästi yhteydessä kulttuuriin ja joidenkin tutkimusten mukaan jopa kaiken kulttuurin lähtökohta (Viljamaa & Yliherva 2020: 207).

Varhaisessa vuorovaikutuksessa on kyse hyvin arkisista asioista, esimerkiksi ympäristön havainnoinnista ja keskustelusta. Lapsen ja vanhemman välinen vuorovaikutus tulee esiin vaistonvaraisesti esimerkiksi hoitotilanteissa. Turvallisen kiintymyssuhteen muotoutumisessa varhaisella vuorovaikutuksella on suuri merkitys. Vanhempien vastuulla on luoda avoin ja turvallinen suhde lapseensa. Lapsen kiintyessä vanhempaansa, myös vanhempi kiintyy lapseensa tätä hoivatessa. (Tuomisto ym. 2019.) Lapset ottavat varhaisina vuosinaan mallia lähimmiltä aikuisiltaan ja esimerkiksi äidinkieli opitaan vuorovaikutustilanteissa (Alijoki 1998: 10). Jo vauvaiässä alkaa hahmottua vuorovaikutuksen sosiaaliset perustaidot, kuten aloitteen tekeminen sekä niihin vastaaminen, kuunteleminen ja puheenvuorojen pituuskien yhdenmukaistaminen. Vauvan ja vanhemman vuorovaikutus perustuu pääosin kosketukseen sekä näkö- ja kuulohavaintoon. (Alijoki 1998: 11, 14.) Lapsi kokee hyvää oloa, kun hänen viesteihinsä vastataan ja hänelle osoitetaan iloa, ylpeyttä ja rakkautta (Tuomisto ym. 2019).

Lapsi kykenee vuorovaikutukseen jo heti syntymänsä jälkeen. Lapsen varhainen vuorovaikutus tukee tutkitusti lapsen kehitystä ja lisää hyvinvointia. Lisäksi se vaikuttaa mm.

persoonallisuuden ja minäkuvan muodostumiseen. Vanhempien antamalla läheisyydellä on suuri merkitys lapsen kognitiivisten- ja sosiaalisten taitojen sekä tunne-elämän kehittämisessä. (Tuomisto ym. 2019.) Vuorovaikutus on sekä kielellistä, että ei-kielellistä. Se on vastavuoroista ja edellyttää suuntautumista toisen toimintoihin. Vuorovaikutus vaatii aloitteisiin vastaamista sekä niiden tekemistä. Nonverbaaliviestintä, mm. katseet, eleet, ilmeet, liikkeet ja kieli ovat vuorovaikutuksen keinoja. (Alijoki 1998: 9.)

Eskelin ja Marttilan (2013) mukaan vuorovaikutus edellyttää sosiaalisia taitoja ja valmiuksia. Näiden taitojen kehittymisen edellytyksenä ovat aidosti kuulluksi tuleminen sekä oleminen osallisena yhteisössä. Erityisen tärkeää on muistaa, että kasvattajat, eli toimintaa ohjaavat henkilöt ovat jatkuvasti vuorovaikutuksessa asiakkaidensa, eli tässä tapauksessa perheiden kanssa. Työntekijöiden yhtenä erityisen tärkeänä tehtävänä on luoda ilmapiiri, joka tukee tasavertaista vuorovaikutusta työntekijöiden ja vanhempien välillä. (Eskel & Marttila 2013: 76–77.) Perheiden ja työntekijöiden välisellä hyvällä yhteistyöllä on suuri merkitys. Hyvä kumppanuus edistää varhaista tuen tarpeiden tunnistamista ja mm. madaltaa kynnystä hakeutua palveluihin. (Tammekas ym. 2018.)

2.3.2 Osallisuus

Osallisuudella tarkoitetaan sekä osallisena olemista että osallisuutta johonkin. Ilmaisua voidaan avata myös ajatuksella, että ihminen voi päästä osalliseksi esimerkiksi opista, onnesta tai sivistyksestä. Osallistuminen puolestaan tarkoittaa, että ihminen on omalta osaltaan mukana jossakin asiassa. (Helminen 2015:10.) Osallisuus ei ole vain tunne, vaan se näkyy konkreettisina tekoina ja tapana toimia toisten kanssa. Se voi olla yhteistä tekemistä, keskustelua, suunnittelua, toimintaa ja yhdessäoloa. Näillä luodaan myös yhteisöllisyyttä. (Eskel & Marttila 2013: 76–77.)

Asiakkaiden osallisuudesta puhuttaessa, osallisuuteen yhdistetään asiakkaiden näkemysten arvostaminen, riittävän tiedon ja oikean tuen antaminen, asiakkaan valinnan mahdollisuudet sekä yhteinen päätöksen teko. Kokemus osallisuudesta edellyttää mahdollisuutta yhteisen ymmärryksen rakentamiseen, mukana oloon, asioihin vaikuttamiseen sekä sitoutumista toimia yhteisen hyvän eteen. (Helminen 2015: 23.) Työntekijöiden tulisi luoda sellaisia pedagogisia arjen käytäntöjä, jotka tukevat osallisuutta. Työntekijät auttavat lasta ilmaisemaan omia kokemuksiaan, ajatuksiaan ja tunteitaan eri tavoin vuorovaikutuksessa aikuisten ja toisten kanssa. (Eskel & Marttila 2013: 77.) Osallisuus kuuluu vahvasti osaksi taiteiden kautta työskentelyä. Puhuttaessa lapsista ja heidän vanhemmistaan sekä luovasta taidetoiminnasta, osallisuus on väistämättä yksi tärkeistä käsitteistä. Osallisuus takaa sen, että jokaiselle tulee tunne omasta itsestä

vaikuttavana, tärkeänä yksilönä ja hän on saanut itse osallistua toimintaan ja päätöksen tekoon toiminnan sisällöstä.

Lapsen oikeus osallisuuteen on myös yksi YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisistä oikeuksista. Oikeus osallisuuteen muodostuu kolmesta oikeudesta. Ensimmäisenä kyseessä on oikeus tietoon. Toiseksi osallisuus edellyttää, että on oikeus ilmaista tietoon perustuva mielipiteensä. Kolmanneksi on oikeus saada mielipiteensä huomioon. Oikeudet täydentävät toisiaan ja niitä kaikkia tarvitaan, muuten osallisuus jää vaillinaiseksi. Tulee myös muistaa luoda edellytykset osallisuuden toteutumiselle. On osattava kuunnella, tukea mielipiteiden ilmaisemisessa ja otettava kaikki näkemykset huomioon. (Laisaari 2020.)

Osallisuus on yksilön oikeus osallistua ja vaikuttaa, mutta se voi olla myös tavoitetilä tai päämäärä. Osallisuudella tarkoitetaan kiinnittymistä yhteiskuntaan, yhteisöön tai ryhmään, kokemusta jäsenyydestä tai mahdollisuudesta osallistua. (Helminen 2015: 23.) Osallisuus on kuitenkin enemmän kuin vain mahdollisuus osallistumiseen. Lapselle osallisuus ja tunne yhteenkuuluvuudesta merkitsevät, että hänellä on mahdollisuus tulla kuulluksi leikeissä ja askareissaan. On tärkeä kohdata lapsi, jotta hän kokee olevansa turvassa ja hänen tarpeensa tyydytetään, ja hänelle tulisi antaa mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua yhteisönsä elämään. Olennaista on lapsen kokemus hyväksytyksi ja arvostetuksi tulemisesta, sekä kokemus oman yhteisönsä tärkeänä jäsenenä. (Eskel & Marttila 2013: 78.)

Toimintaa luodessa erilaisille perheille, tulee ottaa huomioon perheiden monimuotoisuus. Kaikille tulee taata yhtäläinen mahdollisuus osallistua toimintaan. Kun jokainen perhe pääsee osalliseksi toimintaan, he voivat kokea olevansa osa ryhmää ja yhteisöä. (Eskel & Marttila 2013: 76–77.) Jokaisella yksilöllä tulisi olla yhtäläinen oikeus osallistumiseen ja osallisuuteen. Jo aito asiakaslähtöisyys edellyttää osallisuutta. Sosiaali- ja terveysalan työn käytännöissä osallisuus merkitseekin muun muassa asiakaslähtöisyyteen panostamista. Osallisuus edellyttää myös kokemusta kuulluksi tulemisesta. Tämä puolestaan vaatii hyvää vuorovaikutusta. Eriarvoistumisen ehkäisyssä tulisi taata ihan jokaiselle, niin lapsille kuin aikuisille, tasavertaiset mahdollisuudet kehittymiselle ja ylipäänsä toimintaan osallistumiselle. (Helminen 2015: 23, 26.)

2.3.3 Yhteisöllisyys

Varhaislapsuus on tärkeimpiä yhteisöllisyyden kasvualustoja. Yhteisö käsitteenä viittaa ihmisten välisen vuorovaikutuksen tapaan, yhteisyyteen tai mikä on tietylle ryhmälle yhteistä. Kun käsitteet yhteisö ja yhteisöllisyys liittyvät kasvuyhteisöön, on kyse sekä lapsista ja aikuisista, että lasten vertaisryhmistä ja kasvattajien yhteisöistä. Vanhempien ja kasvatuksen ammattilaisten yhteistyö ja vuorovaikutus ovat keskeinen osa yhteisöllisyyttä pedagogisena toimintana. (Eskel & Marttila 2013: 76.)

Yhteisöllisyyden kehittyminen on aikaa vievä prosessi. Kasvuyhteisössä yhteisyys kehittyy vuorovaikutuksessa ja ryhmäidentiteetti muodostuu konkreettisesti toiminnassa. Peruslähtökohdat yhteisöllisyydessä ovat avoimuus, keskustelevuus, sopiminen ja toisten kunnioittaminen. Yhteisöllisen toiminnan lähtökohtana lapsi ja vanhempi ovat yksilöitä ja subjekteja. (Eskel & Marttila 2013: 77.)

Yhteisöllisyyden ja kuuluvuuden tunteet ovat tärkeitä taidetoiminnassa. Taidetoiminnan avulla luodaan mahdollisuus kokea näitä tunteita sekä itsenäisesti työskennellessä että toisten perheiden kanssa toimiessa. Hiltunen (2009) tutki väitöskirjassaan yhteisöllistä taidekasvatusta. Hänen mukaansa yhteisöllinen taidekasvatus on tilanteiden luomista nykyhetkessä. Sen lähtökohtana ovat sosiokulttuurinen ympäristö, vuorovaikutus ja kohtaaminen toisten kanssa. Taide ja taidekasvatus voivat tarjota toiminnan tiloja yhteisöille, jossa tavoite sisältyy itse aktiviteettiin. Yhteisön jäsenille voi kehittyä tietoisuus itsestä suhteessa yhteisöön ja ympäristöön. Hiltusen näkemyksen mukaan, taidekasvatus voi kohdata yhteiskunnallisen moniarvoistumisen tosiasiat, seurata vapauden ja tasa-arvoisuuden tulkintaa, joka tukee erilaistumista hyväksymättä ihmisten eriarvoisuutta. (Hiltunen 2009: 253; 267.)

Tulevat touhuaamut ovat avointa toimintaa siten, että kiinteitä ryhmiä ei voida taata. Tavoitteena on, että samat perheet alkaisivat käyttää palvelua, jotta yhteisöllisyyden tuntua alkaisi syntyä ja perheet alkaisivat jollan tapaa ryhmäytyä keskenään. Kun paikka ja sen työntekijät tulevat tutuiksi, tulee tunne siitä, olen osa tätä ryhmää ja voin olla täällä oma itseni.

3 Kehittämistehtävän prosessi

YAMK-opinnäytetyöllä tarkoitetaan tavoitteellista, parempiin tuloksiin ja tulosten vaikuttavuuteen tähtäävää tutkimuksellista kehittämistoimintaa. Tutkimuksellinen kehittäminen antaa mahdollisuuden työelämän kehittämiseen työyhteisöjen, työntekijöiden ja asiakkaiden tarpeista lähtien. Opinnäytetyön tutkimuksellisen kehittämisen tulee olla käytännön kohteiden kehittämistä. (Tiainen 2017: 34.)

Tässä luvussa keskityn kuvaamaan tämän opinnäytetyön kehittämistehtävän prosessia. Ensin avaan kehittämistehtävän määritelmää ja sen tavoitteita. Seuraavaksi kuvaan kehittämistehtävän menetelmävalintoja sekä avaan touhuaamujen toteutuksen kulkua ja aikataulua sekä suunnitelmaa. Suunnitelmassa on eritelty erikseen sekä touhuaamujen toiminnan että videoiden suunnitelma. Lopuksi pohdin eettisiä kysymyksiä.

3.1 Kehittämistehtävän määritelmä

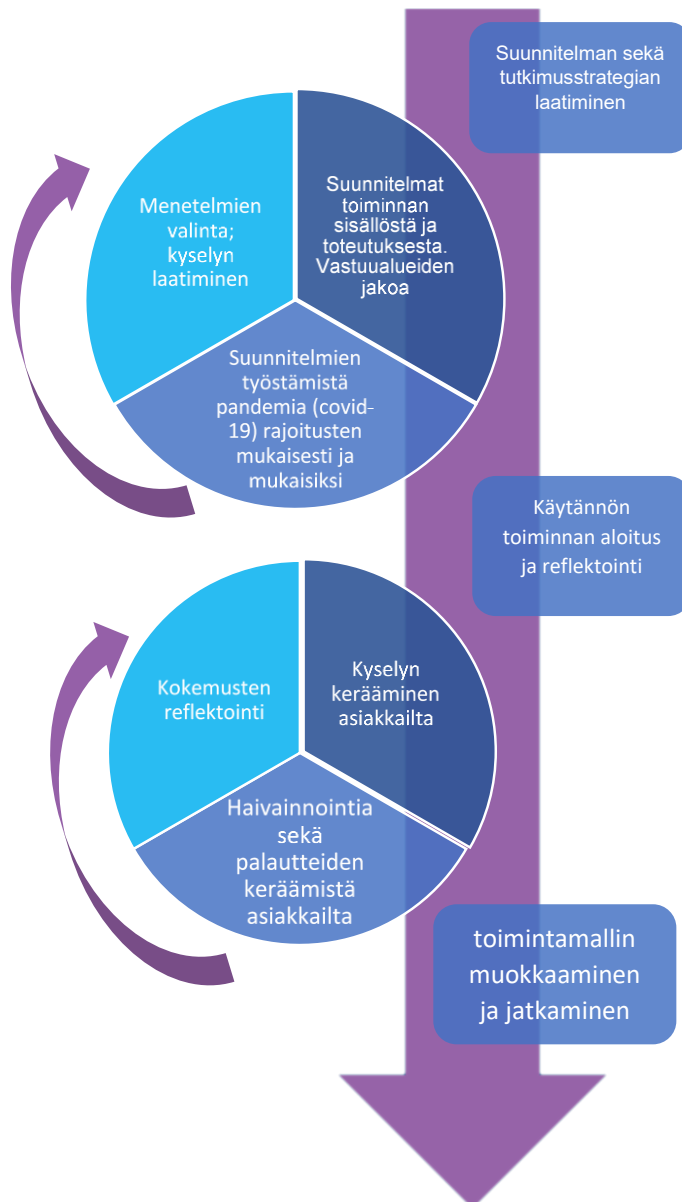
Tutkimuksellinen kehittämistehtävä voi saada alkunsa esimerkiksi organisaation kehittämistarpeista tai halusta saada aikaan muutosta, ja se sisältää käytännön ongelmien ratkaisua ja uusien ideoiden, käytäntöjen, tuotteiden tai palvelujen tuottamista ja toteuttamista. Kehittämistehtävän päämääränä voidaan nähdä käytännön parannukset tai uudet ratkaisut, mutta sillä on myös mahdollista luoda aivan uudenlaista ammatillista tietoa. Tavoitteena olisi hyvä olla uuden tiedon tuottaminen käytännössä. (Ojasalo & Moilanen & Ritalahti 2015: 19–20.) Kehittämistehtävän tavoitteina voivat olla esimerkiksi uusi toimintamalli, jokin tuote tai palvelu, prosessien kehittäminen tai uuden työ-
kulttuurin kehittäminen (Ojasalo ym. 2015: 23).

Tässä opinnäytetyön kehittämistehtävässä on toimintatutkimuksellisen kehittämistyön piirteitä. Toimintatutkimuksellisessa kehittämistyössä tarkoituksena on kehittää yhteistyönä jotain sosiaalista kohdetta, ryhmän toimintaa, tiettyä hanketta tai tuotetta. Kehittämistyö toteutetaan sykleinä, jossa toistuvat ketjuna suunnittelu, toiminta, havainnointi ja reflektointi. Kaikki jäsenet osallistuvat aktiivisesti tutkimuksellisen prosessin vaiheisiin ja lopuksi tutkimuksen kulku raportoidaan. (Suojanen 2004.) Tämän opinnäytetyön kehittämistehtävä toimii syklien mukaan. Ennen jokaista touhuaamun kertaa, toiminta suunnitellaan huolella. Tämän jälkeen toiminta viedään käytäntöön ja siellä sitä havainnoidaan sekä kerätään palautetta. Toiminnan jälkeen toteutus reflektoidaan ja arvioidaan, kuinka toiminta sujui ja onko jotakin kehitettävää seuraaville kerroille.

Kehittämiskohteen tunnistaminen ja ymmärtäminen ovat lähtökohtana prosessille. Tunnistamisen jälkeen, haetaan kehittämiskohteeseen liittyvää tietoa ja määritellään itse kehittämistehtävä. Seuraavaksi laaditaan tietoperusta ja lähestymistavat menetelmien suunnitteluun. Näiden laatimisen jälkeen kehittämistehtävä viedään käytäntöön ja toteutetaan sekä julkistetaan eri muodoissa. Lopuksi arvioidaan kehittämisprosessia ja lopputuloksia. (Ojasalo ym. 2015: 23–24.)

Prosessi lähtee käyntiin kehittämistehtävän asettamisen jälkeen perehtymisellä kehittämistehtävän tietoperustaan, eli tutkittuun tietoon ja teorioihin. Tutkimuskirjallisuuden lisäksi, kehittämistehtävää on määritelty ja täsmennetty yhdessä Lilla Villanin työntekijöiden kanssa. Tutkimussuunnitelman kirjoittamisen ja suunnitelmien teon jälkeen, seuraava tehtävä on kehittämistehtävän vieminen käytäntöön. Ensimmäisillä kerroilla kerätään alkukartoituskyselylomakkeen avulla vanhemmilta tietoa heidän toiveistaan ja odotuksistaan toimintaa kohtaan. Tämän pohjalta jatketaan eteenpäin toiminnan kehittämistä. Viimeisimmillä kerroilla kerätään loppukysely, jossa vanhemmilta kerätään tietoa, onko toiminta vastannut heidän odotuksiaan. Viimeisen toimintakerran jälkeen toiminta arvioidaan.

Toimintamallin luomisen toimintatutkimuksellinen vaihe sijoittuu lokakuun 2020 ja syyskuun 2021 välille. Seuraavassa kuviossa (kuvio 1) kuvataan toimintatutkimukselliselle kehittämistyölle ominaisella syklisellä mallilla tämän opinnäytetyön kehittämistyön vaiheita ja etenemistä.

Kuvio 1. Toimintatutkimuksellisen kehittämisen vaiheet ja syklit

3.2 Kehittämistehtävän tavoitteet

Tämän opinnäytetyön kehittämistehtävänä on luoda, pilotoida ja kehittää Lilla Villanin kulttuuritaloon uusi lapsiperheille suunnattu toimintamalli, joka sisältää taidelähtöistä toimintaa. Tavoitteena touhuaamujen toiminnassa on lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen tukeminen, vanhempien keskinäisen vertaistuen mahdollistaminen sekä ilon ja elämyksien löytäminen arjen keskelle. Suurempana yhteiskunnallisena tavoitteena on estää eriarvoisuuden syntymistä ja edistää paikallisten lapsiperheiden hyvinvointia. Toiminnasta pyritään luomaan pysyvä toiminta Lilla Villaniin.

Toiminta tulee olemaan perheille maksutonta toimintaa, jossa vanhempi ja lapsi tekevät ja kokevat taidetta yhdessä, sekä tapaavat toisia perheitä. Tärkeä teema taustalla on osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemukset vanhemmille ja lapsille. Arellin ym. (2019) mukaan, perheiden osallisuutta tukemalla, voidaan kohentaa koko perheen selviytymistä haastavissa tilanteissa ja vähentää niiden kielteisiä vaikutuksia perheenjäsenten hyvinvoinnille (Arell ym. 2019: 137). Touhuaamuissa on tärkeää, että jokainen tulee nähdyksi ja kuulluksi, ja saa kokea olevansa osa yhteisöä. Osalle pandemiasta johtunut poikkeusaika on ollut raskasta, ja heille erityisesti vertaistuki ja kodin ulkopuolinen toiminta arjen keskellä voi olla äärimmäisen tärkeää. Vaikka sosiaalialan matalan kynnyksen palveluiden käyttö on poikkeusaikana vähentynyt, se ei poista niiden tärkeyttä lapsiperheiden arjessa. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2020.) Vanhemmuuteen liittyvää tukea tarvitaan. Erityisesti vertaistuki antaa voimaa vanhemmuuteen. (Arell ym. 2019: 133.)

Tärkeänä yhteiskunnallisena tavoitteena on saada perheitä integroitumaan osaksi omaa ympäristöään, sekä luoda perheille mahdollisuus tavata toisiaan. Alun perin tarkoituksena oli, että touhuaamujen kanssa samaan aikaan joka toinen maanantai lapsiperheiden sosiaalityö sekä MLL järjestäisivät pihakahvilatoimintaa. Tämä on erittäin hyvä yhteistyö monesta syystä, esimerkiksi jos vanhemmilla tulee jokin askarruttava kysymys, he voivat matalalla kynnyksellä kääntyä pihakahvilan työntekijöiden puoleen. Tämä mahdollistaa sen, että paikallisten lapsiperheiden ongelmiin päästäisiin puuttumaan ajoissa. Mitä aiemmin ongelmiin päästään puuttumaan, sen parempi. Ongelmat eivät siten pääse kasvamaan suuriksi, jolloin se on sekä taloudellisesti, että hyvinvoinnin kannalta kaikille eduksi. Valitettavasti pihakahvilatoimintaa ei ole järjestetty tämän opinnäytetyöprosessin aikana koronapandemia -tilanteen vuoksi. Pihakahvilatoiminta ja yhteistyö alkaa, kun se on mahdollista.

Toimintakertojen edetessä toimintaa pyritään kehittämään asiakkailta saadun palautteen pohjalta yhdessä heidän kanssaan. Tällä tavoin toiminta kehittyy yhä enemmän asiakkaita miellyttäväksi. Ojasalo ym. (2015) kuvaa hyvin tutkimuksellisen kehittämistyön monipuolisuutta ja verkostojen tärkeyttä. Tutkimuksellinen kehittämistyö on ihmisten välistä vuorovaikutusta sekä uusien yhteistyösuhteiden rakentamista. Ajoittain liikutaan tuntemattomalla alueella ja kohdataan epävarmuuksia sekä käsitellään yllättäviäkin haasteita. (Ojasalo ym. 2015: 20.)

3.3 Menetelmävalinnat

Laadullisessa eli kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkimuskohdetta lähestytään sen luonnollisissa olosuhteissa. Laadullinen tutkimus keskittyy tarkkailemaan yksittäisiä tapauksia, ja oleellista on osallistuvien ihmisten näkökulma ja tutkijan vuorovaikutus yksittäisen havainnon kanssa. Keskeistä on tutkittavien kokemukset, ja tutkimuksen tehtävänä on antaa teoreettisesti mielekäs tulkinta kohteena olevasta ilmiöstä. (Juuti & Puusa 2020: 74.)

Laadullisten menetelmien lähtökohtana on usein todellisen elämän kuvaaminen. Tutkija on lähellä tutkittavia ja osallistuu usein itsekin toimintaan. Tutkija tekee omia perusteluita tulkintojaan kyseessä olevasta ilmiöstä. Tyypillisiä laadullisia menetelmiä ovat teema-, avoin- ja ryhmähaastattelut sekä osallistava havainnointi. (Ojasalo ym. 2015: 105.) Myös Eriksson & Koistinen (2014) kuvaavat tyypillisiksi aineistolähteiksi erilaisia laadullisia menetelmiä, kuten osallistava havainnointi ja erilaiset haastattelut (Eriksson ym. 2014: 30). Seuraavaksi avaan tämän opinnäytetyön kehittämistehtävän aineiston keruun sekä analysoinnin menetelmiä.

3.3.1 Aineiston keruu

Menetelminä tässä kehittämistehtävässä ovat havainnointi, palautteen kerääminen osittain haastattelulla sekä kyselylomakkeet. Kyselylomakkeet ovat nähtävillä liitteissä 1 ja 2. Menetelmiä on monia, sillä toimintatutkimuksellisessa kehittämistyössä on tärkeää saada aineistoa monelta eri kantilta.

Havainnoinnin avulla on mahdollista tarkastella ilmiötä prosesseina ja pidemmän ajan kuluessa. Havainnoinnin etuina voidaan nähdä sen autenttisuus, eli mahdollisuus päästä seuraamaan tilanteita reaaliajassa, sekä sen kokonaisvaltaisuus, sillä saatu tieto on suoraan kytkettävissä asiayhteyteensä. Havainnointi on erinomainen tapa saada tietoa vuorovaikutustilanteista sekä erilaisista ryhmäilmiöistä. (Paalumäki & Vähämäki 2020: 127.) Havainnointia voi olla esimerkiksi osallistuva havainnointi tai ihmisten toiminnan tarkkailu erilaisissa tilanteissa. Havainnointiaineistoa voidaan usein tukea toisella aineistolla esimerkiksi haastattelun avulla. Havainnointi on hyvä tapa saada tietoa tutkittavan yhteisön sosiaalisista ja kulttuurisista piirteistä sekä itse tutkittavasta yksilönä, yhteisön jäsenenä sekä suhteesta tutkijaan. (Vilka 2021: 113–114.)

Haastattelussa puolestaan menetelmänä parhaimmillaan päästään kiinni tutkittavien ajatuksiin, mieltymyksiin, mielihaluihin, odotuksiin ja kokemuksiin. Haastattelun etuna

on, että haastateltaviksi voidaan valita henkilöitä, joilla tiedetään etukäteen olevan kokemusta tutkittavasta ilmiöstä. Haastattelun avulla voidaan kuitenkin saada selville vain haastateltavan rekonstruoimia käsityksiä eikä itse asiaa tai ilmiötä. Tulkittavien esille tuomat asiat ovat aina tutkittavan tulkintaa. Tämä tulee pitää erillään itse ilmiöstä, jota tulkitaan. (Puusa 2020: 99, 101–102.) Palautteita tullaan keräämään haastattelun avulla. Havainnointia puolestaan käytän omaan päiväkirjaani, jonka avulla seuraan omaa kehitystäni ja pidän kirjaa asiakkaiden huomioista. Päiväkirjaa en tule sen enempää avaamaan tässä opinnäytetyössä, mutta saatan nostaa sieltä esiin huomioita loppulliseen arviointiin. Havainnointi tulee myös täydentämään toisilla menetelmillä saamiini vastauksia. Havainnoinnin avulla saadaan ”aitoa” tietoa toiminnasta.

Kyselyitä on toiminnan aluksi alkukartoituskysely sekä lopuksi loppukysely. Nimensä mukaan alkukartoituskysely tehdään toiminnan aluksi kartoittamaan tilannetta. Loppukysely taas toiminnan lopuksi keräämään vahvistusta aineistolle. Kuten edellä mainittiin, kyselyiden lisäksi toimintaa havainnoidaan. Tällä tavoin saadaan välitöntä palautetta esimerkiksi lapsilta. Havainnoinnin avulla nähdään helposti myös, ovatko toiminnat sellaisia, joihin lapset ja heidän vanhempansa lähtevät innokkaasti mukaan. Palautteen kerääminen on myös tärkeää toiminnassa. Vanhemmat pääsevät heti kertomaan, mikä on hyvää ja mikä ei. Tällä tavoin päästään osallistamaan perheitä sekä saamaan heiltä tietoa, millainen toiminta palvelee heitä ja mikä ei.

Kyselylomake on olennainen osatekijä kysely- ja haastattelututkimuksissa. Tutkimuksen tavoite on oltavana selvillä, ennen kuin kyselylomakkeen laatiminen aloitetaan. Hyvät kysymykset ja oikea kohderyhmä ovat tutkimuksen onnistumisen perusedellytykset. (Heikkilä 2014: 45–47.) Tässä kehittämistehtävässä laadittavassa alkukartoituskyselyssä tullaan käyttämään sekä avoimia kysymyksiä että suljettuja kysymyksiä. Osassa kysymyksiä käytetään Likertin asteikkoa. Kyseinen asteikko on usein käytetty mielipideväittämissä. Likertin asteikolla tarkoitetaan kysymyksiä, joissa valitaan omaa käsitystä parhaiten kuvaava numero annetusta asteikosta. Toinen ääripää on usein täysin samaa mieltä ja toinen ääripää on täysin erimieltä. Tavallisesti arvoja on 4 tai 5, mutta niitä voi olla myös useampia. Asteikko tyypisissä kysymyksissä etuna on se, että saadaan paljon tietoa vähään tilaan. Haittana on, että vastauksista voi olla vaikeaa päätellä, mikä painoarvo kohteilla on eri vastaajille. (Heikkilä 2014: 51.)

Laadin alkukartoituskyselyn kysymykset yhdessä Lilla Villanin työntekijöiden kanssa. Kyselyn on tärkeää olla tarpeeksi helppo ja lyhyt, jotta siihen on helppoa ja nopeaa vastata muun toiminnan ohessa. Kyselyssä tulee kuitenkin olla kaikki tarvittava, jotta

toimintaa voidaan kehittää sen mukaan. Kyselyyn valikoituu kysymykset siitä, miksi toimintaan hakeudutaan, mistä tieto toiminnasta on peräisin, millainen toiminta touhuaamuissa kiinnostaa ja mitä tältä haetaan. Kyselyyn jätetään vapaa tila kommentoinnille. Näiden kysymysten vastausten pohjalta on hyvä lähteä kehittämään toimintaa sen mukaan, mikä vanhempia kiinnostaa toiminnassa. On myös tärkeää saada selville, miksi toimintaan hakeudutaan ja mikä on se viestintäkanava, jota kautta vanhempia tavoitetaan parhaiten.

Loppukysely tehdään saman periaatteen mukaisesti. Kysely on helppo ja nopeasti vastattava. Loppukyselyyn tulee hieman enemmän kysymyksiä, kuin alkukartoituskyselyyn. Kysymyksillä pyritään saamaan tarkemmin vastauksia siihen, täyttyikö kevään aikana toiminnalle asetetut tavoitteet ja saivatko vanhemmat touhuaamuilta sitä, mitä olivat toiminnalta hakeneet. Kyselyyn liitetään mukaan muutama kysymys etätoiminnasta ja videoista. On tärkeää saada tietää, miten etätoiminta eroaa vanhempien näkökulmasta tavallisesta toiminnasta ja voisiko tällaista toimintaa olla jatkossakin.

Analysoin kyselyitä jo prosessin aikana. Kirjaan prosessin aikana nousseita teemoja ylös ja näiden pohjalta voi täydentää loppukyselyä. Loppukyselyn jälkeen verrataan alkukartoituskyselyllä saatuja tuloksia loppukyselyyn. Osana touhuaamuja tehtiin videoita perheille. Tarkoituksena on kerätä perheiltä videoista palautetta suullisesti touhuaamujen jatkuessa. Loppukyselyssä on kysymyksiä myös videoista, vaikka taukoa olisikin ehtinyt kertyä toimintakertojen väliin.

3.3.2 Analysointi

Analyysivaiheeseen tulee keskittyä huolellisesti, jotta kerätyn aineiston pohjalta voitaisiin luoda uutta tietoa. Laadullisen aineiston analyysin tarkoituksena on tuottaa kokonaisuus, jonka avulla voidaan perustella tulkinta sekä tehdä johtopäätöksiä tutkittavasta ilmiöstä. Raporttiin kootaan kuvaus kokonaisprosessista. Analyysi sisältää osien analysointia, sekä synteessin laatimista niistä. Laadullista aineistoa saattaa kertyä runsaasti ja analyysin alussa aineistoa käydäänkin useaan kertaan läpi. Aineiston kokonaiskuvan muodostamisen jälkeen, se pilkotaan osiin ja tarkastellaan yksityiskohtaisemmin, esimerkiksi ryhmittelemällä, teemoittelemalla tai koodaamalla. (Puusa 2020b: 142–143, 147.)

Teemoittelussa samaa tarkoittavat ja samankaltaiset ilmaisut liitetään samaan kategoriaan tai luokkaan, jonka jälkeen se nimetään tutkittavan ilmiön ominaisuuden mukaan. Kategorioiden muodostaminen on yksi kriittisimpiä analyysin vaiheita. Tässä tutkija

päättää oman tulkintansa mukaan perusteet, joiden avulla eri ilmaisut kuuluvat samaan tai eri kategoriaan. Seuraavassa vaiheessa eri kategorioita ja teemoja yhdistellään ja niistä muodostetaan yläkategorioita. Tätä jatketaan, kunnes jokainen kategoria auttaa vastaamaan tutkimuskysymykseen tai kehittämistehtävään. Analyysin tavoitteena on nostaa aineistosta esiin olennainen tieto ottaen huomioon tutkimuksen tavoitteet.

(Puusa 2020b: 150–151.)

Aineiston keruu ja analysointi kulkevat osin limittäin. Sopivan laadullisen aineiston analyysitapa voi olla haastavaa löytää ja käsittelytavat voivat vaihdella eri tutkimuksissa. Valittu analyysitapa on riippuvainen sekä tutkimuksen tavoitteista, että siitä, millaiseksi tutkimuksessa hyödynnettävän aineiston kokonaisuus muodostuu. Aineiston käsittely on hyvin moninaista ja tästä syystä jotkut tutkijat ovat asettaneet laadullisen tutkimuksen luotettavuuden jopa kyseenalaiseksi. (Puusa 2020b: 141.)

Laadullinen aineisto voi olla hyvin rikas. Siitä on löydettävissä paljon kiinnostavia, jopa odottamattomia seikkoja. Vuoropuhelua käydään aineiston keruu- ja analysointivaiheiden välillä ja keruuseen on mahdollista vaikuttaa matkan varrella. Tutkijalla on aktiivinen rooli koko prosessin ajan. (Puusa 2020b: 141–142.) Aineiston analyysitapa olisi hyvä suunnitella jo aineiston keruuvaiheessa. Analyysitapoja on erilaisia, esimerkiksi aineistolähtöinen, teoriasidonnainen ja teorialähtöinen. (Puusa 2020b: 146.)

Aineiston keräämisen jälkeen, ensimmäisenä litteroin kyselyiden tulokset eli kirjoitin puhtaaksi ylös kaikki vastaukset kyselyistä. Tämän jälkeen jaottelin kyselyistä nousseita aiheita teoriapohjan sekä kehittämistehtävän tavoitteiden mukaan eri teemoihin. Kuvassa 1 näkyy esimerkki teemoittelusta alkukartoituskyselyn toisesta kysymyksestä, eli mistä tieto touhuaamuista on saatu. Keltaisella pojalla näkyy Facebookin kautta saatu tieto, violetilla WhatsApp -ryhmästä ja punaisella joku muu.

2. Mistä olet saanut tiedon Touhuaamuista?

- Naapurilta
- Facebook ilmoitus
- Facebook ja puistotreffit wa -ryhmä
- Kaveri vinkkari yhdessä wappiryhmässä
- Facebook/LillaVillan
- Facebookista, LillaVillanin omasta ilmoituksesta
- Facebookista
- Kuulin kaverilta
- Facebook ja WhatsApp ryhmässä

Kuva 1. Esimerkki teemoittelusta

Analysoin sekä alkukartoituskyselyn että loppukyselyn samalla teemoittelun menetelmällä. Alkukartoituskyselyn vastausten pohjalta, löysin selkeitä teemoja, jotka toistuivat vastauksissa. Esiin nousi erilaisia teemoja toimintaan osallistumisen tarpeista, jotka ovat tärkeitä teemoja tulosten kannalta. Alkukartoituskyselyn vastauksista nousi yleisesti esille pandemian vaikutukset, toiminnan jatkuvuuden tärkeys sekä taidetoiminta. Loppukyselystä puolestaan nousi esille syyt toimintaan osallistumiseen jatkossa sekä touhuaamujen tärkeimmiksi asioiksi nousseet teemat. Teemat ovat eriteltynä alla olevassa taulukossa 1.

Taulukko 1. Kyselyistä nousseita teemoja

Toimintaan osallistuminen

- Vanhemman tarve
 - Lapsen tarve
 - Yhteinen tarve
- Tarpeet sisältävät: sosiaalinen toiminta ja uusia kokemuksia

Yleistä toiminnasta

- Pandemian vaikutus
- Toiminnan jatkuvuuden tärkeys
- Taidetoiminta

Toimintaan osallistuminen jatkossa

- Vertaisten kohtaaminen
- Elämykset ja kokemukset

Tärkeintä touhuaamuissa

- Ohjattu toiminta
- Touhuaamujen tunnelma
- Kahvittelu ja kokemusten jakaminen

Loppukyselystä nousseet teemat olivat suhteellisen samassa linjassa alkukartoituskyselyn kanssa. Tuloksissa teemoihin on liitetty alateemoja, jotka ovat nousseet aineistosta esille. Tuloksissa on avattu teemojen sisältöjä tarkemmin.

3.4 Aikataulu ja prosessin kulku

Opinnäytetyön prosessin voisi kuvailla osittain alkaneen marraskuussa 2020, ja ajatus sekä idea touhuaamujen toiminnalle Sipoon Nikkilässä lähti käyntiin jo kesällä 2020. Lilla Villan avasi kesällä 2020 ympäristöönsä avoimen pihan ja siitä kirjoitettiin paikallislehteen. Kunnan sosiaaliohjaaja ja TUPA-tiimin vetäjä oli huomannut jutun lehdessä ja lähestyi sitä kautta Lilla Villania. Tästä lähti suunnittelu etenemään ja minua pyydettiin syksyn 2020 aikana mukaan kehittämään tätä toimintaa. Perheiltä nousi syksyn aikana yhä enemmän kyselyä toiminnasta, joten Sipoon kunnan lapsiperheiden sosiaalityö yhdessä paikallisen MLL:n kanssa alkoi marraskuun 2020 alusta järjestää kerran viikossa perheille pihakahvilatoimintaa Lilla Villanin ympäristössä, jossa vanhemman pääsevät tapaamaan toisiaan ja keskustelemaan.

Ensimmäinen palaveri kaikkien touhuaamun toiminnasta vastaavien kesken pidettiin lokakuussa 2020. Tällöin sovittiin muun muassa aikataulutuksesta, touhuaamujen kestosta, sisällöstä ja vastuualueista. Käytännön toimintaan osallistuivat minun lisäksi Lilla Villanista nukketheateritaiteilija Anne Lihavainen ja tuottaja Laura Karén. Minun vastuullani olivat sisällön suunnittelu, esimerkiksi musiikkihetket ja taidepajat, sekä lopuksi raportointi. Anne toimi minun suunnitelmieni ja toiminnan tukena ja osallistui touhuaamujen toimintaan mukaan. Palaverissa sovittiin seuraava tapaaminen joulukuun alkuun, mutta vallitsevan pandemia tilanteen takia, joulukuussa päädyttiin puhelinkeskusteluun tapaamisen sijaan. Puhelinkeskustelussa käytiin läpi tarkennettu suunnitelma sekä hankinnat touhuaamuja varten. Keskustelussa käytiin läpi aikataulua ja toistaiseksi päädyttiin pitämään kiinni sovituista aikatauluista. Keskustelussa sovittiin, että katsotaan tilannetta tarkemmin lähempänä ja aloitusaikaa siirretään myöhemmäksi, jos pandemiatilanne sitä vaatii.

Muokkasin tilat yhdessä toisten työntekijöiden kanssa Lilla Villanissa touhuaamuille sopivaksi ennen touhuaamujen alkua. Alkuvuonna 2021 tuli tieto, että pandemiatilanteesta johtuen, Lilla Villanissa ei ole touhuaamujen lisäksi muuta toimintaa ennen huhtikuuta, lukuun ottamatta Cafe Lilla Villania ja muutamaa etäkonserttia. Pystyimme luomaan keväällä tilan yhdessä siten, että tavarat ja kalusteet saivat jäädä niille paikoille, mihin ne laitettiin. Ennen tilojen luomista, tutustuin eri kulttuurikeskuksiin ja heidän toimintaansa, ja keräsin vinkkejä suunnitteluun. Luodulla ympäristöllä on suuri vaikutus muun muassa luovuuteen ja innostukseen tehdä taidetoimintaa. Tilasta oli tärkeää luoda mahdollisimman tunnelmallinen, kotoisa sekä inspiroiva.

Ensimmäinen touhuaamu oli alkuperäisen suunnitelman mukaan tarkoitus aloittaa maanantaina 18.1.2021. Vuodenvaihteen jälkeen, tammikuun alussa 2021 tuli tiedote pandemiasta johtuvien rajoitusten jatkumisesta tammikuun loppuun saakka, joten ensimmäinen touhuaamu päädyttiin aloittamaan helmikuun 1.päivänä 2021. Touhuaamuja suunniteltiin yhteensä kymmenen kertaa. Hiihtolomalla viikolla 8 ja pääsiäismaanantaina 5.4 ei ollut suunnitelmien mukaan touhuaamua.

Suomen hallitus kertoi torstaina 25.2.2021 uusista rajoituksista koronapandemiaan liittyen. Rajoitukset tulivat voimaan kolmeksi viikoksi 8.3. alkaen. Rajoitusten seurauksena 26.2. päätettiin Lilla Villanin työntekijöiden kanssa, että 1.3. pidämme vielä touhuaamun, mutta tämän jälkeen Lilla Villan on kolme viikkoa suljettuna. Toiminnan piti jatkua huhtikuussa, mutta rajoitusten jatkuessa, Lilla Villanin toiminta oli keskeytettynä toukokuun loppuun saakka. Toiminnan keskeydyttyä maaliskuussa, halusimme viedä touhuaamuja etätoiminnaksi YouTubeen perheille. Toiminta oli ollut kovin toivottua ja perheet toivoivat sen jatkumista, joten halusimme pitää touhuaamujen toimintaa yllä jollakin tavalla. Kuvasimme videot Lilla Villanin YouTube -kanavalle maaliskuussa 2021. Kun videoiden kuvaamisen jälkeen saimme tiedon, että kaikki toiminta Lilla Villanissa on keskeytettynä koko kevääksi, YouTube -kanavalle kuvattiin ennen toukokuuta vielä kaksi uutta touhuaamuvideota ruotsin kielellä.

Touhuaamut saivat lopulta jatkua seuraavan kerran vasta elokuussa. Elokuun alussa tuli tieto jatkumisesta 23.8. ensin pihatoimintana ja myöhemmin syksyllä toiminta sai siirtyä portaittain sisätiloihin. Erilaiset rajoitustoimenpiteet viivästyttivät sekä kehittämistehtävän että opinnäytetyön prosessin etenemistä. Kymmenen toimintakertaa jakautui lopulta osa keväälle ja osa syksylle 2021. Viimeinen touhuaamu tähän opinnäytetyöhön liittyen oli syyskuussa 2021. Kaikkien iloksi, touhuaamujen toiminta sai jatkua Lilla Villanissa myös tämän opinnäytetyön kehittämistehtävän prosessin jälkeen. Touhuaamujen toiminta jatkuu edelleen.

3.5 Suunnitelma

Suunnitelmat perustuivat kehittämistehtävään luoda uusi taidelähtöinen toimintamalli lapsiperheille. Ennalta asetetut tavoitteet touhuaamuille, kuten vertaistuen mahdollistaminen sekä lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen tukeminen, ovat ohjanneet suunnitelmia ja toteutusta läpi koko prosessin. Perheiden tukeminen on ollut tärkeä teema toiminnassa. Suunnitelmat ovat muokkautuneet muun muassa perheiltä saadun

palautteen sekä pandemian rajoitustoimenpiteiden perusteella prosessin ajan. Seuraavissa alaluvuissa on kuvattu ensin touhuaamujen toimintakertojen suunnitelmaa ja sen jälkeen videoiden suunnitelmaa.

3.5.1 Toimintakerrat

Touhuaamut suunniteltiin olemaan Lilla Villanissa aina maanantaisin klo 9–12. Toiminnan suunniteltiin sisältävän non-stop-taidepajatoimintaa, ohjattua toimintaa sekä vapaata leikkiä ja olemista. Toimintaan on ollut kaikilla vapaa pääsy, eikä ole ollut tarvetta ennakko ilmoittautumisille. Tilojen puolesta Lilla Villanilla oli touhuaamuille käytössä kolme eri tilaa, joihin toiminta suunniteltiin: kaksi pienempää huonetta, joista toisessa on leikki-/oleskelutilaa ja toisessa on mahdollisuus ruokailla, sekä iso sali, jossa tapahtuu ohjattu toiminta sekä taidepajatoiminta. Salissa rajattiin pieni lukunurkka/imetysnurkka sekä leikkimurkkaus. Myöhemmin tilaan lisättiin vielä leikkitelttä, jossa pääsi rauhassa imettämään tai leikkimään pienimpien kanssa. Tiloissa huomioitiin pienet lapset ja vauvat hyvin.

Touhuaamuihin päätettiin varata Lilla Villanin puolesta pientä purtavaa ja kahvitarjoilut perheille (koronatilanteeseen sopivat). Saliin laitettiin myös muutama korillinen leluja vapaaseen leikkiin. Leluja lisättiin sen mukaan, kun näimme, minkä ikäisiä lapsia toimintaan osallistui. Myöhemmin elokuussa toiminta jatkui pihatoimintana, jolloin pihalle suunniteltiin samaan tapaan leikkutilaa, taidenurkkaus sekä vauvoille oma paikka. Pientä naposteltavaa ja kahvit tarjoiltiin myös ulkona. Syksyn edetessä, siirryttiin sisätiloihin ja jatkettiin alkuperäisellä suunnitelmalla.

Ohjattu toiminta suunniteltiin alun perin alkavaksi aina isossa salissa klo 10. Käytännössä tultiin huomaamaan, että toimintaa pitää järjestää kahdessa erässä ja hieman myöhemmin. Ohjattu toiminta päätettiin pitämään klo 10.30 tai kahdessa erässä klo 10.15 sekä 11. Ohjattuun toimintaan suunniteltiin pääasiassa musiikkihetkiä, mutta osalla kerroista oli myös varjoteatteria. Tarkoitus oli saada muutamia vieraita muun muassa pitämään vauvojen värikylpyä sekä ruotsinkielinen muskari, mutta koronatilanteiden takia, vierailijat siirtyivät myöhemmäksi syksyyn.

Taidepajassa tehtiin joka viikko uusia kädentaidontöitä, kuten maalaamista, piirtämistä, painamista, leikkaamista, liimaamista ja niin edelleen. Kaikki työt suunniteltiin olemaan lapsille muun muassa hyvää hienomotorista harjoittelua sekä käden ja silmän koordinaation harjoittamista. Perheille varattiin myös pieni pöytä vapaalle piirtämiselle. Kaikki välineet on hankittu talon puolesta, joten asiakkaille ei tule mitään kustannuksia töistä.

Taidepajassa tehtävät työt suunniteltiin siten, että jokaisen on mahdollista osallistua mukaan. Esimerkiksi vauvoille varattiin omia syöttötuoleja, joista he pääsevät joko seuraamaan muiden touhuja tai touhuamaan mukana. Viimeisimmillä kerroilla varasimme vauvoille myös syötävät sormivärit perheiden toiveiden mukaan. Touhuaamuille tehtiin alustavat suunnitelmat ja teemat joka kerralle, mutta suunnitelmat hieman muokkautuvat perheiden toiveiden ja muiden mahdollisten (esim. pandemiasta johtuvien) muutosten mukaan.

Tarkkaa osallistujamäärää ei voinut etukäteen tietää. Helmikuussa rajattiin tiloja 9 henkilöä per huone, koronaohjeistusten mukaisesti. Ulkona ei ollut rajattua henkilömäärää. Syksyllä sisälle siirryttäessä rajoituksia purettiin ja osallistujamääriä ei tarvinnut rajata. Kaikilla toimintaan osallistuvilla aikuisilla on ollut maskit käytössä ja turvavälit ja hyvä hygienia pyrittiin huomioimaan mahdollisimman hyvin.

Touhuaamuja mainostettiin Lilla Villanin nettisivuilla sekä sosiaalisen median kanavissa (esim. Facebook). Lilla Villanin yhdistyksen uutiskirjeessä (syksyllä 2020) kerrottiin uudesta alkavasti toiminnasta. Tieto touhuaamuista eteni niin sanotusti ”puskaradion” kautta alueen lapsiperheille tehokkaasti. Sipoon kunnan lapsiperhetyö ja MLL tiedottivat syksyllä 2020 alkaneessa pihakahvilassa keväällä 2021 alkavasta toiminnasta. Touhuaamuista teetettiin sekä keväällä että syksyllä flaijereita ja julisteita, joita jaettiin lähialueelle. Kävijämäärät ovat olleet sen verran suuret, että ei ole ollut tarvetta mainostaa toimintaa enempää.

Jokaisen touhuaamun jälkeen suunniteltiin, että kerätään suullista palautetta asiakailta, hyvin vapaasti heidän kanssaan keskustellen. Esimerkiksi musiikkihetken jälkeen on helppoa kysellä, olivatko laulut mieluisia ja olisiko toivetta ensi kerralle. Sovimme etukäteen, että käymme jokaisen kerran jälkeen muiden työntekijöiden kanssa toimintakerran toteutumisen läpi ja pohdimme, mikä onnistui, missä olisi kehitettävää ja miten saadun palautteen pohjalta voidaan tehdä muutoksia seuraaville viikoille. Tiivis yhteydenpito ja yhteistyö Lilla Villanin työntekijöiden kanssa onkin hyvin tärkeää. Muutoksia tulee varmasti maailman tilanteiden takia ja näihin muutoksiin pyritään reagoimaan nopeasti. Pyydän myös viimeisillä kerroilla palautteen Lilla Villanin työntekijöiltä omasta työstäni koko prosessin ajalta.

Työntekijöitä suunniteltiin olemaan aina kaksi ja tarvittaessa kolme (yksi/kaksi työntekijää Lilla Villanista sekä minä itse). Touhuaamujen suunnittelusta ja toteutuksesta vastuu on ollut minulla, ja markkinointi sekä budjetointi on ollut Lilla Villanin väen vastuulla. Viestintäkanavina meidän työntekijöiden välillä oli sähköposti sekä yhteinen WhatsApp

-ryhmä. Kustannuksia tuli jonkin verran, lähinnä työvälineiden ja materiaalien muodossa. Lilla Villan hankki taidepajaan tarvittavia välineitä (maalia, paperia, essuja, kyniä yms.) sekä pientä purtavaa ja kahvia asiakkaille. Pyrin käyttämään taidetoiminnassa mahdollisimman paljon kierrätysmateriaaleja, sillä se on ekologista eikä niistä tule kustannuksia. Lilla Villanin työntekijät sekä minä itse keräsimme näitä materiaaleja. Lilla Villan vastasi videoiden tuottamisesta sekä kuvaajan ja editoijan hankkimisesta.

3.5.2 Videot

Teimme maanantaina 8.3. suunnitelmat ja käsikirjoitukset neljälle ensimmäiselle videolle. Suunnittelemamme videot olivat: musiikkihetki kaikenikäisille (alle kouluikäisille), loruhetki pienemmille, kädentaitoja vauvoille sekä kädentaitoja isommille lapsille. Videot kuvattiin 11.3. ja tavoitteena oli saada ensimmäinen video 15.3. jakoon. Ulkopuolinen kuvaaja Lars Kastilan kuvasi ja editoi kaikki videot. Sisällöstä vastuu oli minulla yhdessä Lilla Villanin kanssa. Esiinnyin itse videoilla yhdessä nukketeatteritaitelija Anne Lihavaisen kanssa. Suunnittelimme 29.3. tekevämme kaksi uutta suomenkielistä lauluvideota teemoista värit ja eläimet, mutta erinäisten ajallisten haasteiden vuoksi, emme kuvanneet näitä videoita. Ideat lauluhetkistä säästettiin syksyyn. Kaksi ruotsinkielistä videota kuvattiin huhtikuussa. En osallistunut näiden ruotsinkielisten videoiden tekoon. Videoilla esiintyi draamapedagogi Ellu Öhman.

Videoissa oli ajatuksena, että vanhemmat voisivat yhdessä lapsensa kanssa katsoa videota. Videoiden ohjeiden mukaan pystyi helposti tehdä kotona joko musiikkileikkejä tai kädentaitoja. Videot jäivät Lilla Villanin omalle YouTube kanavalle, joten videoita voi aina katsoa uudelleen. Videoiden suunnittelussa otimme huomioon kotona olevat rajalliset tilat ja resurssit. Esimerkiksi musiikkihetkellä tai lorutuokiossa ei liikuttu paljoa, eikä välineiksi tarvittu muuta, kuin huivia/liinaa/lakanaa, joita jokaiselta löytyy kotoa. Laulut itsessään olivat sellaisia, joita olimme ehtineet touhuaamussa jo laulaa, joten ne olivat monille entuudestaan tuttuja. Muutama uusi loru ja laulu oli mukana, mutta niihin oli helppoa päästä mukaan ja sanat olivat yksinkertaiset.

Kädentaitoihin valikoitui myös helpot, kotona mahdolliset taidepuuhut. Halusimme tehdä erikseen vauvoille syötävät sormivärit, sekä isommille mielikuvitukselliset puuhut. Vauvoille teimme sekä paperille maalausta, että suljettavan pussin sisällä maalausta. Tämä sopi erityisesti heille, jotka eivät halua sotkua kotiinsa. Vanhemmille lapsille suunnatussa ”perunateatterissa” välineinä käytettiin esimerkiksi perunaa ja mandariinia, joita voi näiden leikkien jälkeen vielä käyttää ruuanlaitossa. Tällä tavoin pystyimme myös välttämään turhaa hävikkiä.

3.6 Eettiset kysymykset

Perehdyin tätä opinnäytetyön raporttia kirjoittaessa Metropolian ammattikorkeakoulun ohjeeseen tutkimuseetiikasta ja hyvästä tieteellisestä käytännöstä (Metropolia 2020), sekä tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) laatimiin ohjeisiin hyvästä tieteellisestä käytännöstä. Vilka (2021) kuvaa hyvien tieteellisten käytäntöjen tarkoittavan, että tutkija noudattaa eettisesti kestäviä tiedonhankintamenetelmiä sekä tutkimusmenetelmiä ja on hyväksyttänyt nämä menetelmät tutkimuksen yhteisöllä. Yksi edellytys hyvässä tieteellisessä käytännössä on, että tutkija on vilpitön ja rehellinen myös toisia kohtaan esimerkiksi tarkoin merkittyjen lähdeviitteiden muodossa. Myös tutkimustulosten on täytettävä hyvien tieteellisten käytäntöjen vaatimukset eli niiden on tuotettava uutta tietoa tai on esitettävä, miten vanha tieto voidaan hyödyntää tai yhdistellä uudella tavalla. (Vilka 2021: 37.)

Raportin kirjoittamisessa sekä lähteiden ja viitemerkintöjen tekemisessä on noudatettu Metropolian laatimaa kirjallisen työn ohjetta. Opinnäytetyön valmistuttua valmis työ tarkistetaan vielä Turnitin -plagiointitunnistusohjelmalla. Tutkimuslupa hankittiin tähän keittämistehtävään suullisesti Lilla Villanin toiminnanjohtajalta marraskuussa 2020.

Ammattietiikka ohjaa koko ammatillista toimintaa ja siihen liittyviä ratkaisuja valintoihin. Sosiaalialan ammattihenkilön työ perustuu ihmisarvon sekä ihmisoikeuksien kunnioittamiseen. Ihmisoikeudet ovat perusoikeuksia, jotka on määritelty YK:n ihmisoikeuksien julistuksessa, Euroopan ihmisoikeussopimuksessa ja Suomen perustuslaissa. (Heikkinen 2017: 6, 8.) Eettiset periaatteet sisältävät mm. yhdenvertaisuuden, ihmisen oikeudet ilmaista tunteitaan ja kielteisiä kokemuksiaan, jokaisen ihmisen ainutlaatuisen kokonaisuuden huomioon ottamisen, voimavarojen ja vahvuuksien huomioimisen, epäoikeudenmukaisten toimintatapojen ja käytäntöjen vastustamisen, syrjinnän vastustamisen ja erilaisuuden hyväksymisen sekä itsemääräämisoikeuden ja osallisuuden (Heikkinen 2017: 7). Nämä ovat äärimmäisen tärkeitä asioita ottaa huomioon lapsia ja perheitä kohdatessa. Jokainen kohdataan omana yksilönään ja jokaisella on oikeus osallisuuteen toiminnassa.

Opinnäytetyön lopputuloksiin voivat vaikuttaa monet tekijät. Esimerkiksi haastattelussa, kun kerätään palautteita, kysymykset eivät saa olla johdattelevia. Jos kyseessä on ryhmähaastattelu, toiset haastateltavat saattavat vaikuttaa toisten haastateltavien vastauksiin. Kyselyssä puolestaan piilee vaara, ettei vanhemmilla välttämättä ole aikaa täyttää kyselyä alusta loppuun ajatuksella. Jos kyselystä tehdään lyhyempi, se ei ole välttämättä tarpeeksi kattava. Yleisesti Lilla Villanin työntekijät olivat sitä mieltä, että kyselyn

ohella kannattaa käyttää haastattelua, sillä kyselyn vastaamisprosentti voi olla pieni. Haluaisin saada tässä opinnäytetyössä myös lapsilta palautetta toiminnasta. Lapsilta on kuitenkin haastavaa saada autenttista vastausta. Vastaamisen vaikuttavat monet tekijät, kuten oman vanhemman läsnäolo, tuttuus ja sen hetkinen ympäristö. Monet lapsista ovat vielä niin pieniä, etteivät he osaa vielä puhua, joten palautetta saa heiltä ai-noastaan havainnoimalla.

Tutkimusaineistot tulee säilyttää huolella ja varmistaa, että ne eivät joudu väärin käsiin tutkimusprosessin aikana tai sen jälkeen. Tämä vaatimus liittyy muun muassa anony-miteettiin ja sen säilyttämiseen. (Vilkkä 2021: 42.) Vastaan kyselyaineiston sekä oman päiväkirjani säilyttämisestä sekä myöhemmin oikeanlaisesta hävittämisestä itse. Lilla Villan on vastuussa touhuaamujen vieraskirjasta. Toimintaan osallistuvat perheet osallistuivat touhuaamuihin vapaaehtoisesti. He saivat itse päättää, osallistuvatko kyse-lyyn ja haluavatko he antaa palautetta. Kaikkiin valokuviin pyydettiin lupa, joita touhu-aamuissa on otettu. Tässä opinnäytetyössä näkyviin kuviin on lupa.

Tutkimusryhmällä ja tutkijalla on vastuu tutkimuksesta ja sen hyvästä tieteellisestä ja eettisestä käytännöstä. Tutkimuksen avoimuus tulee huomioida ja tutkimus tulee olla julkisesti nähtävillä ja se tulee olla oikein tiedotettu. Tutkimustulosten julkistaminen ja tutkimuksesta tiedottaminen on jatkuvuuden turvaamista, kun julkisuus ei ole haitaksi esimerkiksi sidosryhmien ammatinharjoittamiselle tai riko osapuolten toimintaan liitty-vää vaitiolo- tai salassapitovelvollisuutta. (Vilkkä 2021: 44.)

Haaste opinnäytetyön kehittämistehtävän prosessissa on ollut oma roolini sekä tutki-jana, että työntekijänä touhuaamuissa. Toimintatutkimuksellisessa työssä ei kuitenkaan lähtökohtaisesti edes tavoitella objektiivista lähestymistapaa, vaan tutkija on aina toi-miva subjekti ja aktiivinen osa kehittämistä. Tutkija ottaa huomioon myös muut osapuo-let toiminnassa ja parhaimmillaan tutkija osaa kertoa siten kaikkien asianosaisten ää-net. (Heikkinen 2018: 190.)

4 Kehittämistehtävän toiminnan raportointi

4.1 Touhuaamut

Olin itse jokaisella toimintakerralla koko touhuaamun ajan paikalla. Lilla Villanista oli paikalla vaihdellen yksi tai kaksi henkilöä. Muita yhteistyötahoja ei valitettavasti ollut toiminnassa mukana prosessin aikana pandemian ja rajoitusten takia. Osallistujia oli toiminnassa odotettua enemmän. Keskimäärin paikalla oli 20 asiakasta. Suurin osa oli lähialueen lapsiperheitä, mutta osa tuli kauempaa. Keväällä suurin osa oli paikalla miltei koko ajan klo 9–12, mikä oli ehkä hieman yllättävää. Syksyllä toimintaan osallistuttiin keskimäärin kaksi tuntia kerrallaan. Monet halusivat olla mahdollisimman kauan, kun pääsivät osallistumaan toimintaan pitkästä aikaa. Keväällä osassa touhuaamukerroista kävijöitä oli niin paljon, että jouduimme rajaamaan 9 henkilöä per tila, ja maaliskuussa ennen taukoa 6 henkilöä per tila. Tämä osoittautui välillä haastavaksi pienten kanssa, mutta saimme sen lopulta sujumaan hyvin. Jaoimme musiikkihetket kahteen tai kolmeen osaan, jotta kaikki halukkaat pääsivät osallistumaan ja pysyimme sen hetkisissä rajoituksissa.

Ensimmäisillä kerroilla tiloihin tutustuttiin rauhassa, mutta hyvin nopeasti tilat ja touhuaamuissa työskentelevät aikuiset tulivat tutuiksi. Maalaushetkille osallistuttiin muutama perhe kerrallaan ja se sujui hienosti ja välineet olivat toimivia. Valikoidut taidepuuhat olivat perheille mieluisia. Maalausvälineissä oli huomioitu hyvin niin vauvat kuin isommatkin lapset sekä aikuiset. Esimerkiksi käytimme useamman kerran välineenä vessapaperirullaa ja töpötyssiveltimiä (kuva 2). Teimme syksyllä myös omat sormivärit vauvoille kookoskermasta ja elintarvikeväreistä.

Kuva 2. Rakettimaalausta sekä lumisade "töpöttelyä"

Musiikkihetket olivat kovin pidettyjä. Osa perheistä tuli niitä varten touhuaamuihin. Musiikkihetkellä pidettiin aina sama alkulaulu ja loppulaulu, tuttuuden takaamiseksi. Musiikkihetkistä kerättiin palautetta ja lauluhetken ajankohtaa muutettiin perheiden mukaan. Maskien käyttö tuotti hieman hankaluuksia laulamissa. Itse vaihdoin viisirin lauluhetkien ajaksi, jotta olisi helpompaa laulaa ja puhua lauluhetken ajan. Otimme mukaan musiikkihetkille jonkin verran myös leikkiä ja tanssia CD:n tahdissa.

Lapsilta ei lopulta kerätty erillistä palautetta touhuaamuissa. Tähän päädyttiin, sillä suurin osa lapsista oli n. 6kk-18kk ikäisiä, joten palautteen kerääminen olisi ollut hyvin haastavaa. Sen sijaan, havainnoimme heidän käytöstään paljon ja teimme sen perusteella johtopäätöksiä, olivatko lapset tyytyväisiä toimintaan vai ei. Tilaan muokattiin esimerkiksi paikka palloleikeille, sillä lapset innostuivat kovasti leikkimään erilaisilla palloilla.

Pidimme yhteisen ”kalenteri” -palaverin Lilla Villanin työntekijöiden kanssa kerran keväällä ja muutaman kerran syksyllä, joissa kävimme läpi vähän suunnitelmia ja katsoimme, ketkä pääsevät paikalle minäkin touhuaamukertana. Jokaisen touhuaamukerran jälkeen kävimme Lilla Villanin työntekijöiden kanssa läpi aamupäivän tapahtumat sekä mahdolliset kehittämisen kohteet seuraaville kerroille. Keskustelimme siitä, mikä sujui, mikä ei niin sujunut. Kävimme suunnitelmat seuraavaksi kerraksi läpi ja tarkistimme, onko jotakin mahdollista hankittavaa tai valmisteltavaa seuraavalle kerralle. Tämä oli todella hyvä ja myös erittäin tärkeä ja tarpeellinen keskustelu. Oli hyvä helpoa jatkaa keskustelun jälkeen seuraavaan viikkoon, kun suunnitelmat olivat valmiita ja kaikki tiesivät mitä tapahtuu. Vaikka suunnitelmat muovautuivat usein tilanteiden mukaan, pohja ja runko oli hyvä olla valmiiksi kunnossa.

Touhuaamuissa oli käytössä vieraskirja, johon jokainen kävijä kirjotti oman nimensä ja lapsensa/lapsiensa nimet. Keväällä vieraskirjaan kirjoitettiin nimien lisäksi myös yhteystiedot. Tämä päätettiin tehdä, jotta saamme pidettyä kirjaa kävijämäärästä, sekä tärkeimpänä, saamme tarvittaessa tavoitettua kävijöitä, jos ilmenisi altistumisia. Saimme yhteystietojen kautta lähetettyä kätevästi myös viestiä mahdollisista tulevista muutoksista asiakkaille. Syksyllä emme enää tarvitse yhteystietoja, vain nimi riitti. Vieraskirjasta vastasi Lilla Villanin henkilökunta.

Keräsin alkukartoituskyselyä kolmella ensimmäisellä touhuaamun kerralla keväällä 2021. Ihan ensimmäisellä kerralla aika kului toiminnan käynnistyessä ja tutustumisessa, joten en saanut tarpeeksi vastauksia ja jatkoin keräämistä seuraavilla kerroilla.

Toisella kerralla sain huomattavasti enemmän vastauksia, mutta kaipasin niitä vielä lisää, joten sain vielä muutaman vastauksen kolmannella kerralla. Loppukysely kerättiin syksyllä 2021 kahdella viimeisellä touhuaamukerralla.

Perheiltä nousi toimintakerroilla paljon positiivisia kommentteja itse toiminnasta ja sen sisällöstä sekä touhuaamujen toiminnan tärkeydestä. Yksi vanhempi kertoi keväällä olevansa todella mielissään siitä, että pääsee jonnekin toimintaan pitkästä ajasta. Eräs toinen vanhempi kertoi, kuinka hän ei ollut päässyt juuri minnekään alle vuoden ikäisen lapsensa kanssa. Lähes koko lapsen syntymän jälkeisen ajan kaikki kohtaamispaikat ovat olleet suljettuina. Useampi vanhempi totesi touhuaamujen olevan ainoa vastaavanlainen toiminta alueella, jossa pääsee kodin ulkopuolelle touhuamaan ja tapaamaan toisia perheitä. Kaikki touhuaamuihin osallistuneet vanhemmat olivat harmissaan maaliskuussa, kun he kuulivat, että toimintaan tulee tauko. Perheiden suurimpana toiveena oli, että toimintaa voitaisiin jatkaa.

Touhuaamuihin tuli pitkä tauko maaliskuusta elokuuhun 2021. Touhuaamut saivat luvan jatkua 23.8. maanantaina ensin pihatoimintana. Touhuaamuihin varattiin ulospöytä, jossa pääsi tekemään erilaisia kädentaidon töitä, kuten maalaamaan kiviä. Ulkona oli myös mahdollista pitää puutarhassa pieni lauluhetki yhdessä. Eväiden syönteä ja pienet naposteltavat Lilla Villanin tarjoamana onnistuivat hyvin ulkona. Sisätiloissa pääsi käyttämään vessaa ja esimerkiksi vaihtamaan vauvalle vaipan. Ensimmäisillä kerroilla syksyllä pienimmät vauvat pääsivät vanhempansa kanssa käymään sisätiloissa myös leikkimässä turvavälein sään ollessa huono. Myöhemmin syyskuussa saimme siirtää kaiken toiminnan takaisin sisätiloihin. Tällöin jatkoimme samoilla järjestyksillä kuin keväällä.

Kuva 3. Varjoteatteria ja syötäviä sormivärejä

Toiminnan jatkuessa elokuussa perheiltä tuli hirveästi positiivista palautetta. He olivat kovasti odottaneet toiminnan jatkumista. Palautteista nousi positiiviseksi asiaksi ohjattu taidetoiminta, ja perheet olivat yleisesti toiminnan monipuolisuudesta mielissään. Lilla Villanin sijainti oli monille perheille oivallinen. Palautteissa toivottiin vielä enemmän toimintaa nimenomaan vauvoille. Tämä toive toteutettiin ja vauvoille järjestettiin omat syötävät sormivärit (kuva 3) joka kerralle. Syksyn edetessä toimintaan osallistui uusia perheitä ja rajoitustoimenpiteen helpottivat. Tiloissa ei syyskuussa ollut rajattua henkilömäärää, mutta turvavälit säilytettiin edelleen ja toimintaan osallistuneilla aikuisilla oli maskit käytössä.

4.2 Videoiden toteutus

Videoiden kuvaaminen sujui hyvin etukäteen tehdyn käsikirjoituksen avulla. Kuvasimme 11.3. ensimmäiset neljä videota. Kuvaus päivä sujui hyvin ja suunnitelmissa sekä aikataulussa pysyttiin. Olin Lilla Villanin henkilökunnan kanssa hyvissä ajoin paikalla järjestelemässä kaiken kuntoon, jotta kuvaukset sujuisivat hyvin ja pääsisimme aloittamaan kuvaajan kanssa sovittuna ajankohtana. Lauluhetken kuvaaminen sujui helposti. Kuvasimme muutamalla otolla koko videon. Lorutuokiossa haasteen toi se, että osan loruista kertoi käsinukke. Nämä kohtaukset piti kuvata aina erikseen. Kuvaukset sujuivat hyvin, mutta ottoja piti ottaa enemmän. Taidetuokiossa tehtiin syötäviä sormivärejä ja pöytäteatterissa tehtiin mm. perunoille itse silmät ja suut. Kustannuksia videon tuli materiaaleista taidehetkiin sekä ulkopuolisesta kuvaajasta. Lilla Villan vastasi kustannuksista.

Videoiden kuvaaja myös editoi videot. Kävimme lopuksi yhdessä kuvaajan kanssa käsitarkastuksen läpi, jotta hän pystyi editoimaan videot sen mukaan. Kuvaaja lähetti videot meille tarkastettavaksi, kun hän oli saanut ne editoitua. Annoimme Lilla Villanin väen kanssa palautetta ja muutosehdotuksia. Tämän jälkeen videot ajastettiin näkyväksi Lilla Villanin YouTube -kanavalla. Videot ovat nähtävillä edelleen nähtävissä YouTubessa. Linkit videoihin liitteessä 3.

Videoiden loppuun kirjoitimme seuraavan tekstin (ruotsinkielisissä videoissa tämä teksti ruotsiksi ja eri päivämäärällä):

”Touhuaamut on aloitettu tammikuussa 2021 osana Matildan Leppäniemen opinnäytetyöprosessia. Tavoitteena on, että touhuaamut jatkuvat Lilla Villanissa pysyvänä toimintamuotona.

Opinnäytetyö tehdään Metropolian ammattikorkeakoulun sosiaalialan ylempään koulutusohjelmaan yhteistyössä Lilla Villanin kanssa.

Koronaepidemian takia touhuaamut kuvattu Lilla Villanin YouTube kanavalle 11.3.2021.

Tuotanto: Lilla Villan 2021 Laura Karén ja Petri Pöyhönen”

Lilla Villanin sivuille kuvattiin myös kaksi ruotsinkielistä videota. Lilla Villan ja touhuaamut ovat kaksikielisiä, joten oli hyvä saada myös ruotsinkielistä sisältöä kanavalle. En itse osallistunut näiden ruotsinkielisten videoiden suunnitteluun tai kuvaamiseen. Palaute videoista kerättiin vasta toiminnan jatkumisen jälkeen. YouTubeen ei voinut kirjoittaa kommentteja tai palautetta, sillä video on suunnattu lapsille ja videon kommenttikenttä on silloin kiinni. Keräsin suullisesti palautetta vanhemmilta touhuaamuissa ja loppukyselyssä kysyin muutamalla kysymyksellä palautetta videoista. Minkäänlaista välitöntä palautetta videoista ei saatu.

5 Tulokset

5.1 Kyselyiden tulokset

5.1.1 Toiminnan tarve kodin ulkopuolella

Keväällä 2021 kerätystä alkukartoituskyselystä nousi esille tarve toiminnalle kodin ulkopuolella ja nämä tarpeet saivat perheet osallistumaan touhuaamujen toimintaan mukaan. Alla olevassa kuviossa (kuvio 2) ovat teemat ja alateemat sille, miksi perheet osallistuivat touhuaamujen toimintaan:

Kuvio 2. Teemat toimintaan osallistumiselle

Kyselyistä erottui vanhemman oma tarve, lapsen tarve sekä vanhemman ja lapsen yhteinen tarve. Tarpeiksi erottuivat sosiaalinen tarve sekä uusien kokemusten ja kodin ulkopuolisen toiminnan tarve. Uusille kohtaamisille ja yhteiselle tekemiselle on ollut kovasti tarvetta, erityisesti poikkeusaikana, ja tämä on saanut perheet osallistumaan toimintaan. Vertaistuen saamisesta emme saaneet kovin paljoa vastauksia vielä alkukartoituskyselystä.

Lähes kaikki alkukartoituskyselyyn vastanneista olivat kuulleet touhuaamuista netistä tai sosiaalisen median kautta, joko Facebookin tai WhatsApp -ryhmän kautta. Suurin

osa oli lukenut Facebookin erilaisista ryhmistä tästä toiminnasta ja osa toimintaan osallistuneista perheistä oli myös jakanut tietoa touhuaamujen toiminnasta sosiaalisessa mediassa. Myös syksyllä erilaiset sosiaalisen median keskusteluryhmät olivat toimivia viestintäkanavia ja niiden avulla tavoitettiin perheet hyvin.

Sosiaalinen tarve ja halu toisten kohtaamiseen nousi esille sekä alkukartoituskyselyssä että loppukyselyssä. Alkukartoituskyselyssä asiakkaat kertoivat haluavansa kokemuksia ja näkevänsä ihmisiä.

Kyllähän lapsille sosiaaliset kontaktit ovat tärkeitä, sekä aikuisille myös

Itse (äiti) näen ihmisiä

Suurin syy, mikä sai perheet osallistumaan mukaan toimintaan ja saa jatkossakin tulemaan, oli äidin ja lapsen tarve kohdata toisia ihmisiä ja saada toimintaa kodin ulkopuolella. Monet eivät ole päässeet mihinkään vastavanlaiseen toimintaan koko lasten elinajan aikana. Kyselyn perusteella, vanhemmat hakeutuvat toimintaan saadakseen lisää kontakteja omaan elämäänsä ja lapsilleen sosiaalista toimintaa. Kyselyssä ei noussut esille vuorovaikutus lapsen ja vanhemman välillä, mutta lapselle kaivattiin uudenlaista toimintaa:

-- Tiesin, että lapset nauttivat (toiminnasta)

Lapselle tekee hyvää nähdä sisällä toisia lapsia ja oppia sosiaalisia taitoja

Alkukartoituskyselystä nousi myös esille tarve yhteiseen tekemiseen vauvan ja vanhemman välillä sekä toisten vertaisten kohtaamiseen. Monet kaipasivat myös vaihtelua kotona olemiseen, mikä sai heidät osallistumaan toimintaan:

-- Kaipasin tekemistä päiviin vauvan kanssa

Tarve kodin ulkopuoliselle toiminnalle sekä tarve samassa elämäntilanteessa olevien kohtaamiselle nousi myös loppukyselyssä esille. Perheet toivovat toiminnan jatkumista erityisesti paikan päällä, jotta päästään kohtaamaan toisia, saamaan vertaistukea ja uusia kokemuksia. Kyselyistä ei ole nähtävissä, että vanhemmat hakeutuisivat toimintaan hakeakseen suoraa tukea vanhemmuuteen tai tiedon lisääntymistä esim. vauvan ja vanhemman välisestä vuorovaikutuksesta. Vanhemmat toivat loppukyselyssä esille vertaistuen merkityksen.

5.1.2 Pandemian vaikutukset

Avoimissa vastauksissa alkukartoituskyselyssä nousi selkeästi kolme teemaa: koronapandemian vaikutus, toiminnan jatkuvuuden tärkeys sekä ohjattu taidetoiminta. Pandemian vaikutukset erottuivat erityisesti lapsiperheille suunnatun toiminnan poissaololla ja vähäisen kontaktin määrällä muihin vertaisiin. Toiveissa nousi esille, että toiminnan toivotaan jatkuvan epävakasta tilanteesta johtuen.

Kuviossa 3 näkyvät yleiset teemat ja tulokset, jotka nousivat alkukartoituskyselyiden vastauksissa esille:

Kuvio 3. Yleiset teemat alkukartoituskyselyssä

Toimintaan osallistuvat perheet vastasivat kyselyissä esimerkiksi seuraavasti:

Ihanaa, että on toimintaa nyt korona-aikaan

Pienen taaperon kanssa kotona korona aikana kaikki suljettu niin kyllä sitä haluaa heti osallistua!

Korona aikana ei ole ollut äiti – vauva toimintaa, tultiin kun on

Muissa toiveissa nousi selkeästi esille se, että vanhemmat toivovat toiminnan jatkumista. Tarve toiminnan jatkuvuudesta nousi vahvasti esille myös perheiden antaman suullisen palautteen perusteella. Monet olivat äärimmäisen mielissään toiminnasta jo

heti sen alettua. Osa antoi myöhemmin palautteen, että toiminta on ihanaa, mutta tärkeintä olisi kuitenkin sen jatkuvuus. Jatkuvuuden tärkeys on vahvasti yhteydessä pandemian aikaan ja sen seurauksiin. Kyselyssä toive jatkuvuudesta näkyi esimerkiksi tässä vastauksessa:

Toivottavasti nämä jatkuu tulevaisuudessa!

Loppukyselyssä pandemian vaikutukset eivät nousseet enää niin selkeästi esille. Toive toiminnan jatkuvuudesta kuitenkin näkyi. Palautteissa nousi toive muun muassa koronapandemian rajoitusten purkamisesta ja maskien käytön poistamisesta. Yleisesti touhuaamujen toiminta sai hyvää palautetta rajoitusten mukaan toimimisesta ja toiminnan järjestämisestä poikkeusoloista huolimatta. Erityisesti loppukyselyssä toive jatkuvuudesta paikan päällä ja täten aito kohtaaminen nousi esille tärkeäksi touhuaamujen jatkossa.

5.1.3 Tärkeintä touhuaamuissa

Alkukartoituskyselyssä toiminnan sisältöä koskevissa kysymyksissä tärkeimmiksi asioiksi nousivat vapaan leikin ja keskustelun mahdollisuus sekä avoin taidepajatoiminta. Hyvin tärkeiksi koettiin myös muiden vanhempien tapaaminen ja se, että lapset saavat leikkikavereita. Seuraavassa kuviossa 4 näkyvät loppukyselyn pohjalta nousseet teemat siitä, mikä on ollut touhuaamuissa tärkeintä/parasta:

Kuvio 4. Teemat toiminnan parhaista ja tärkeimmistä puolista

Touhuaamujen toiminnan parhaiksi ja tärkeimmiksi asioiksi nousivat ohjattu toiminta, rento ja vapaa tunnelma sekä kahvihetki aamupäivän aikana. Ohjattu toiminta nousi jo alkukartoituskyselyssä, mutta kahvittelua ei alkukartoituskyselyn mukaan pidetty vielä niin tärkeänä osana toimintaa. Alkukartoituskyselyssä sisältöä koskevassa Likertin asteikossa vähiten tärkeäksi koettiin ruokailumahdollisuus sekä yhteiset luku/leikkihetket lapsen kanssa. Havainnoinnin sekä loppukyselyn perusteella vanhemmat olivat kuitenkin olleet mielissään ruokailumahdollisuudesta. Lähes jokainen perhe kävi syömässä joko omia eväitä tai tarjolla olleita ruokia ja juomia touhuaamun aikana.

Touhuaamujen tunnelma molemmissa kyselyissä ja kahvittelu nostettiin loppukyselyssä esille ohjatun taidetoiminnan rinnalla yhtenä parhaista asioista touhuaamujen toiminnassa. Vapaan leikin ja keskustelun mahdollisuus oli hyvin tärkeää toimintaan osallistuville vanhemmille ja näitä pääsi toteuttamaan hyvin Lilla Villanissa isossa leikki-tilassa sekä kahvihuoneessa. Esimerkiksi rento ja vapaa tunnelma ja kahvittelun merkitys näkyi kyselyiden vastauksissa seuraavasti:

Hyvää on ollut vapaan leikkimisen mahdollisuus ja monipuoliset lelut

Parasta rento ja vapaa meininki –

Parasta rento tunnelma, kahvia ja syötävää, muskari

Kahvittelu toisten perheiden kanssa nousi esille tärkeänä osana touhuaamuja. Pieni tauko ja eväiden syönti toiminnan välissä on tärkeää perheille. Palautteiden perusteella monet vanhemmat nauttivat siitä, että he pääsevät nauttimaan kahvin valmiiseen pöytään ja samalla he saivat keskustella toisten perheiden kanssa. Perheet pääsivät keskustelemaan myös toimintaa ohjaavien työntekijöiden kanssa, mikä oli merkityksellistä ja tärkeää toimintaan osallistuville vanhemmille.

Loppukyselystä nousi esille saman kaltaisia teemoja, kuin alkukartoituskyselystä toiminnan tärkeyteen liittyen. Kyselyissä positiiviseksi nähtiin ohjaajien osallistuminen ja ”touhuaminen” toiminnassa mukana. He eivät ole vain avaamassa ovia ja vahtimassa toimintaa, vaan ohjaajat myös osallistuvat aktiivisesti perheiden kanssa toimintaan mukaan. Tällä on varmasti merkitystä myös hyvän ilmapiirin luomisessa. Musiikkihetket nousivat toimintaan osallistuville perheille tärkeäksi tekijäksi, ja osa osallistui touhuaamuihin vain ohjattua toimintaa varten.

5.1.4 Ohjattu taidetoiminta

Sekä alkukartoituskyselyn että loppukyselyn tuloksista nousi esille ohjatun taidetoiminnan tärkeys. Ohjattu taidetoiminta kiinnostaa perheitä kovasti ja taide- ja kulttuuritoiminnan järjestäminen sai paljon kiitosta kyselyissä. Monet perheistä ei ole pienen lapsensa kanssa päässyt kokemaan kulttuuri- ja taidetoimintaa ollenkaan lapsen elinaikana, johon muun muassa jo edellä mainituista pandemian rajoitustoimenpiteistä. Kaikki kulttuurikokemukset ja elämykset arjen keskelle olivat merkityksellisiä. Touhuaamuissa toimintaan osallistuvat perheet pääsivät toteuttamaan sellaista ohjattua toimintaa, jota he eivät muualla pääse kokemaan.

Ohjattu taidetoiminta on yksi teemoista, joka nousi loppukyselystä perheiden mielestä yhdeksi tärkeimmistä ja parhaista asioista touhuaamuissa. Elämykset ja kokemukset ovat puolestaan niitä syitä, miksi toimintaan halustaan osallistua myös jatkossa. Kiinnostus ohjattua taidetoimintaa kohtaa nousi esille jo useissa alkukartoituskyselyiden vastauksissa.

muskarihetket kivoja ja jotkut lyhyet esitykset/satuhetket

Yleisesti kaiken monipuolisen ohjatun toiminnan järjestäminen sai kiitosta. Useammassa vastauksessa kommentteihin oli jätetty kiitos huutomerkillä. Vaikka toisten perheiden kohtaaminen koettiin tärkeäksi, ohjattu toiminta on kaivattua ja merkityksellistä. Eräässä loppukyselyn vastauksessa vastaaja oli pitänyt kovasti touhuaamujen toiminnan monipuolisuudesta:

Olen pitänyt monipuolisuudesta (aistikokemukset, musiikki, taide) ja pidän arvossa lapsille suunnattua kulttuuritoimintaa. Aiomme käydä touhuaamuissa säännöllisesti.

Toiminnan ohjaajien merkitys näkyi kyselyiden vastauksissa. Erityisesti ohjaajien osallistuminen mukaan lasten touhuiluun nähtiin merkityksellisenä ja tärkeänä. Ohjaajien ammattitaito nähtiin toiminnassa positiivisesti. Toiminnassa päästiin kokemaan elämyksiä ja iloa koko perheen voimin. Eräässä loppukyselyn vastauksessa toiminnan sisältöön oltiin tyytyväisiä:

Laadukasta touhuilua. Tarkoittaa, että touhuaamut eivät ole riehumista vaan lapset saavat elämyksiä ja kokemuksia

5.1.5 Toimintaan osallistuminen jatkossa

Alla olevassa kuviossa (kuvio 5) ovat näkyvissä ne loppukyselyssä nousseet teemat sille, miksi toimintaan osallistutaan ja halutaan osallistua myös jatkossa. Nämä teemat ovat samankaltaisia kuin alkukartoituskyselyssä nousseet teemat toimintaan osallistumiselle. Toimintaan halutaan osallistua jatkossa erityisesti paikan päällä.

Kuvio 5. Teemat syistä, miksi toimintaan osallistutaan myös jatkossa

Edelleen vanhemmat kokevat tärkeimmäksi tekijäksi toisten kohtaamisen sekä sosiaalisen toiminnan ja uusien kokemusten tarpeen loppukyselyn vastauksissa. Perheet toivovat toimintaa jatkossakin paikan päällä, jotta pääsee kohtaamaan toisia perheitä ja saamaan vertaistukea. Toiminta on jo tarjonnut iloa ja elämyksiä toimintaan osallistuville perheille, ja tätä he toivovat jatkossakin.

Lapset viihtyvät hyvin, ihana saada myös aikuista seuraa ja vertaistukea

Aion (osallistua jatkossakin), tämä on minulle ja puolivuotiaalle vauvalleni yhteinen harrastus

Loppukyselystä kävi ilmi, että toiminta on vastannut sitä, mitä perheet olivat toivoneet. Jokaisessa vastauksessa toiminta on ollut mieleistä ja vastannut odotuksia. Muutamassa vastauksessa nousi esille, että toiminta on jopa antanut enemmän, kuin mitä he olivat odottaneet. Kaikki loppukyselyn vastaajat aikovat jatkaa touhuaamuissa käyntiä myös jatkossa. Kaikissa vastauksissa toimintaa toivotaan jatkossa paikan päällä.

Palautteen keräämisessä videoista oli haasteita. Suurin osa loppukyselyyn vastanneista ei ollut katsellut videoita. Perheet olivat vaihtuneet suurelta osin keväästä, joten vastaajista osa ei ollut tietoinen Lilla Villanin YouTube-kanavasta. Tulokset videoista ovat niiden vastausten ja palautteiden perusteella, jotka olivat katsoneet videon keväällä.

Videoita oli katsottu yhdessä lapsen kanssa, mikä oli ollut yksi tavoite videoita tehdessä. Videot olivat palautteen mukaan olleet selkeitä ja helppoja tehdä ja toteuttaa kotona. Pientä kritiikkiä tuli videoiden äänen hiljaisuudesta. Vaikka videot olivat yleisesti pidettyjä ja saivat hyvää palautetta, touhuaamujen toimintaa toivotaan jatkossa ainoastaan paikan päällä. Kaikissa loppukyselyn vastauksissa toimintaa toivotaan paikan päällä, yhtäkään vastausta ei tullut toiminnan toteuttamiseen etätoimintana esimerkiksi videoiden välityksellä tai toiminnan toteuttamista sekä videoiden välityksellä että paikan päällä.

Välitöntä palautetta videoista ei päästy keräämään. Kommenttikentät olivat myös kiinni YouTubessa, joten emme saaneet kevään aikana mitään kommentteja videoista. Kaikki palaute on kerätty vasta syksyllä, useamman kuukauden jälkeen videoiden julkaisusta. Katsontakertoja oli kuitenkin kertynyt jokaiseen videoon hyvin jo kevään aikana.

5.2 Toimintamalli

Lapsiperheille suunnatun toiminnan prosessi alkaa huolellisesta suunnittelusta. Tärkeää lapsiperheille suunnatussa toiminnassa on huomioida koko perhe. Jo suunnittelu- vaiheessa on tärkeää miettiä, ketkä ovat kohderyhmää ja kuinka toiminta palvelee kaikkia. Esimerkiksi lapsiperheille suunnatussa toiminnassa tulee huomioida sekä vanhempi että lapsi. Lapsi voi olla iältään esimerkiksi pieni vauva tai esikouluikäinen, joten toiminnan tulee olla muokattavissa ja mahdollista sovittaa kaikille. Ympäristössä on hyvä huomioida erityisesti pienet lapset. Ei saa olla vaarallisia paikkoja ja esimerkiksi maalit kannattaa nostaa sen verran korkealle, ettei pienet lapset ylety niihin. Vauvoille on hyvä luoda oma rauhallinen tila, jossa voi vapaasti olla lattialla leikkimässä ja jossa pääsee esimerkiksi imettämään. Ruokailumahdollisuus yleisesti ei ole välttämätön, mutta se on todella suuri etu. Se mahdollistaa pienen tauon toiminnan keskellä. Tärkeää pienten lasten ja vauvojen kohdalla huomioida myös hoitopöytä vessaan ja vaunu- paikka mahdollisesti myös sisälle.

Sisällössä tulee huomioida monipuoliset ja vaihtuvat taidetoiminnot. Yleinen hyväksi havaittu sääntö on kuitenkin se, että joka kerralla on enemmän tuttuja kuin uusia asioita. Esimerkiksi lauluhetkelle on hyvä ottaa tuttu kaava ja tuttuja lauluja ja lisätä vain muutama uusi laulu seuraavilla kerroilla. Maalauspuuhissa on tärkeää huomioida ikätasot ja suunnitella toiminnot sen mukaan. Esimerkiksi vauvoille voi olla tarjolla syötävät sormivärit ja isommille voi olla pensselillä maalaamista, saksilla leikkaamista sekä liimaamista ja muuta hienomotorista harjoitusta.

Suunnittelun jälkeen, edetään käytännön toimintaan. Toimintaan on hyvin tärkeää luoda sellaiset inhimilliset tavoitteet, jotka voidaan saavuttaa. Lapsiperheille suunnatussa toiminnassa suunnittelun tulee lähteä aina perheiden tarpeista ja toiveista. Sisälön tulee vastata sitä, mitä perheet haluavat ja joka palvelee heidän tarpeitaan parhaiten. Vaikka sisältöä toiminnalle on hyvä luoda tarkastikin, erityisesti ohjatussa taidetoiminnassa, tulee aina muistaa jättää muutoksille varaa. Usein käy niin, että jokin asia toimii hyvin ja jokin asia ei toimi ollenkaan. Pitää olla valmis mukautumaan. Hyvä kesto ohjatulle toiminnalle on iän mukaan n.15–20 minuuttia. Usein non-stop toiminta esimerkiksi kädentaidon töissä on perheille mieluinen, sillä siihen pääsee osallistuman silloin kuin itselle parhaaksi sopii. On myös hyvä luoda erilaisia monipuolisia toimintoja.

Toiminnan suunnitteluun liittyy myös riskejä. Esimerkiksi yksi riskeistä on, että asiakkaita ei tule toivottua määrää tai heitä tulee odotettua paljon enemmän. Työntekijöiden

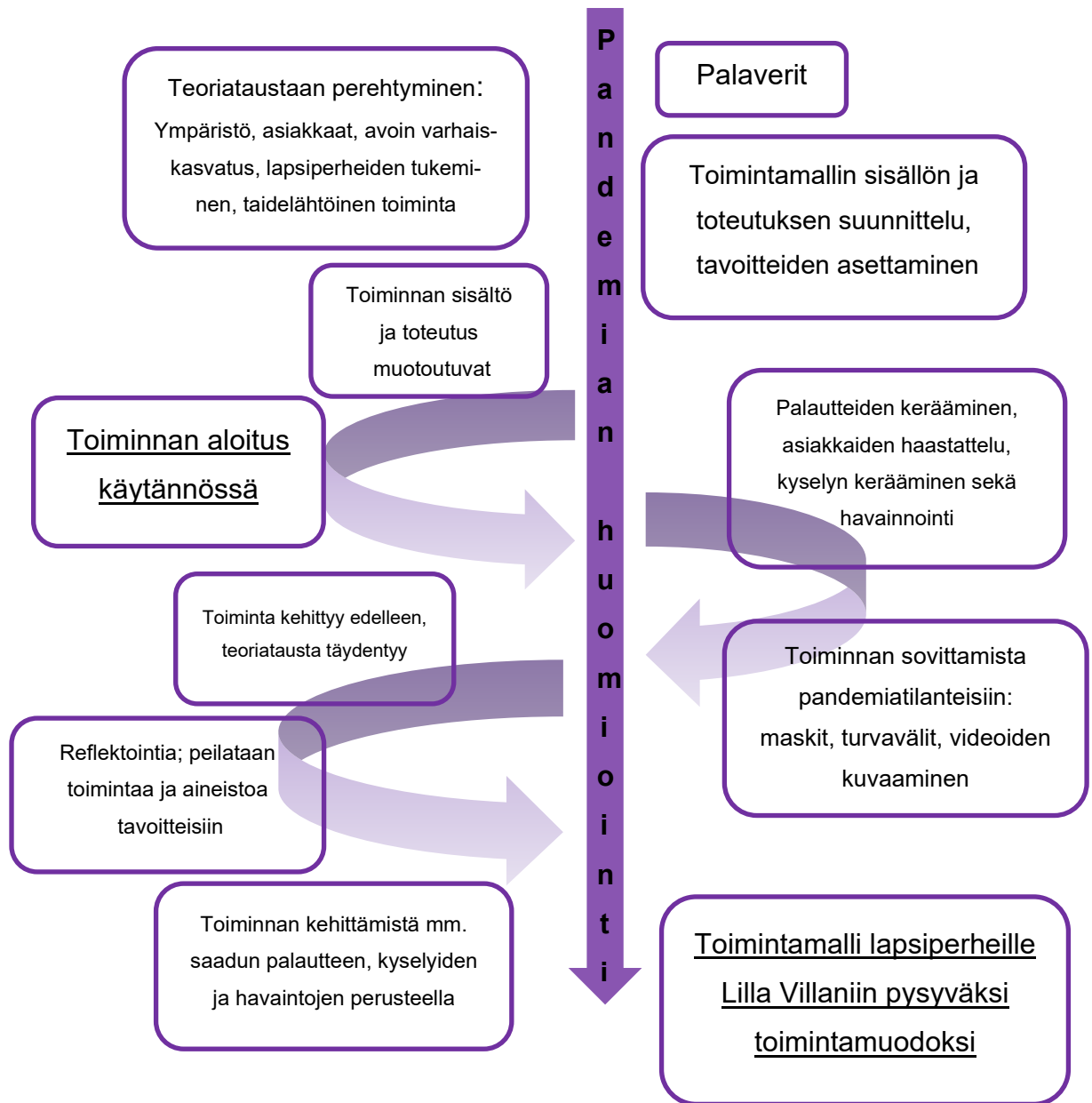
määrään on myös tarpeellista kiinnittää huomiota. On syytä varautua esimerkiksi tilanteeseen, jossa työntekijä sairastuu tai ei pääse jollakin kertaa paikalle. Budjetti on hyvä huomioida etukäteen ja tarkistaa, kuinka paljon rahaa kuluu esimerkiksi tilaan, välineisiin ja työntekijöiden palkkaamiseen sekä huomioida mahdolliset kustannukset markkinoinnista ja mainonnasta.

Yksi tärkein ominaisuus mitä ohjaajalla tulee olla, on valmius muutoksiin. Muutoksia tulee varmasti ja suunnitelmat muuttuvat ja muokkautuvat. Ohjaajalla tulee olla herkkyyttä tarkkailla ja huomioida tilanteita ja elää niiden mukaan. Esimerkiksi lauluhetkellä voi nopeasti muokata ohjatun toiminnan kestoa sen mukaan, minkä ikäisiä osallistujat ovat. On myös tärkeää osata havainnoida ja tehdä muutoksia omien havaintojen mukaan.

Toiminnan alkamisen jälkeen siirrytään arviointiin. Toimintaan osallistuvien perheiden osallisuus ja osallistaminen ovat tärkeä osa toimintamallin luomista, toteutusta ja arviointia. Toimintaan osallistuvat perheet osaavat käyttäjinä kertoa, mikä heidän mielestään toimii ja mikä vaatii vielä kehitettävää. Perheiltä voi esimerkiksi nousta jotakin sellaista, johon ei itse ole osannut edes kiinnittää huomiota. Palautteiden kerääminen antaa perheille tunteen, että he saavat itse vaikuttaa toiminnan kulkuun ja toiminnasta tulee yhä enemmän heidän tarpeitansa vastaavaa. Perheet kokevat täten tulleen kuulluksi ja saa heidät osallistumaan toimintaan jatkossakin.

Tämän opinnäytetyön kehittämistehtävän toimintamallin luomisessa taidelähtöisellä toiminnalla on ollut suuri merkitys. Yleisesti lapsiperheille suunnatussa toimintamallissa on hyvä ottaa huomioon, millaisia välineitä käyttää vuorovaikutuksen edistämiseksi. Taidelähtöiset toiminnot ovat todella hyvä väline esimerkiksi lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen tukemisessa. Yhdessä taiteillessa saadaan kokea iloa, elämyksiä ja onnistumisen kokemuksia, jotka vahvistavat vuorovaikutussuhteita.

Kuten edellä on käynyt ilmi, lapsiperheille suunnatun taidelähtöisen toiminnan luominen etenee kuin sykleissä. Ensin perehdytään teoriataustaan ja luodaan tavoitteet toiminnalle. Sitten edetään käytännön toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen ja sieltä reflektointiin, josta uudelleen suunnitteluun ja sitä kautta toimintaan käytännössä. Asiakkailta saadut palautteet ja työntekijöiden havainnot ovat todella tärkeitä toiminnan viemisessä eteenpäin. Se auttaa luomaan toiminnasta juuri kyseiselle asiakasryhmälle sopivaa toimintaa. Alla olevassa kuviossa (kuvio 6) olen kuvannut touhuaamujen prosessin kulua. Touhuaamuissa prosessiin on vaikuttanut myös vallalla ollut pandemia. Se on huomioitu koko prosessin ajan.

Kuvio 6. Toimintamallin kehittämisprosessin kulku.

Tätä lapsiperheille suunnattua taidelähtöistä toimintamallia on mahdollista toisintaa ja käyttää myös toisenlaisessa ympäristössä erilaisten perheiden kanssa. Tärkeää on huomioida jo suunnittelussa mahdolliset tilat, kohderyhmän tarpeet ja tavoitteet sekä osallistaa toimintaan osallistuvat perheet toiminnan arviointiin ja suunnitteluun.

6 Johtopäätökset

Tämän opinnäytetyön kehittämistehtävänä oli luoda uusi lapsiperheille suunnattu tai delähtöinen toimintamalli kulttuuritalo Lilla Villaniin, johon tarve on noussut alueen perheiltä itseltään. Toimintamalli luotiin, pilotoitiin ja raportoitiin. Kyselyiden tulokset osoittivat, että toiminta on vastannut perheiden odotuksia ja tarve toiminnalle on todellinen. Palautteiden perusteella on noussut esiin toive toiminnan jatkuvuudesta erityisesti pandemian aikaan ja sen jälkeen. Sosiaali- ja terveysministeriö (2020) vahvistaa näkemystä siitä, että poikkeusaika on lisännyt vanhemmuuden tuen tarvetta ja lapsiperheiden hyvinvointiin tulisi kiinnittää huomiota myös pandemian jälkihoidossa. Jälkihoidossa on myös vahvistettava lasten ja nuorten osallisuutta ja yhdenvertaista kuulluksi tulemistä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020.) Myös vertaistuen tarve lisääntyy yhteiskunnassa tapahtuneiden kriisien ja muutosten aikana, jolloin yhteisöllisyyden ja turvan tarve kasvaa (Mikkonen 2011: 210). Touhuaamujen toiminta jää toiminnaksi Lilla Villaniin, mikä auttaa muun muassa pandemian jälkihoidossa ja kasvattaa perheiden hyvinvointia.

Lapsiperheet haluavat osallistua kodin ulkopuoliseen toimintaan saadakseen keskustella muiden samassa elämäntilanteessa olevien kanssa. Tärkeimmät annit ryhmistä ovat vertaistuki, uusi ymmärrys vanhemman ja vauvan väliseen vuorovaikutukseen sekä tuen saaminen omaan vanhemmuuteen. (Kalland 2019.) Erilaiset kohtaamispaikat, joissa vanhemmat saavat tavata toisiaan ja pohtia omaa vanhemmuuttaan, voivat vahvistaa vanhempia, vähentää epävarmuutta ja auttaa jaksamaan arjessa (Pelkonen 2019: 106). Toisten perheiden kohtaaminen, uusien kokemusten saaminen ja vertaistuki ovat syitä, miksi touhuaamujen toimintaan osallistuttiin ja osallistutaan jatkossa. Perheet ovat päässeet touhuaamuissa sosiaaliseen kontaktiin toistensa kanssa ja keskustelu toisten vanhempien kanssa koettiin hyvin tärkeäksi. Aineistosta ei kuitenkaan ole nähtävissä, että vanhemmat hakeutuisivat toimintaan hakeakseen suoraa tukea vanhemmuuteen tai tiedon lisääntymistä esimerkiksi vauvan ja vanhemman välisestä vuorovaikutuksesta.

Touhuaamut tarjosivat toimintaan osallistuneille perheille laadukasta ja suunnitelmallista ohjattua sekä vapaata toimintaa. Opetushallitus (2018) kuvaa avoimen varhaiskasvatuksen voivan tarjota lapsen huoltajille yhdessäoloa lasten ja toisten perheiden kanssa (Opetushallitus 2018: 18–19). Touhuaamujen toiminta vastasi avoimen varhaiskasvatuksen kriteereitä ja tarjosi perheille mahdollisuuden yhdessäoloon. Touhuaamujen toiminta ei kuitenkaan ole suoraan Sipoon kunnan avointa varhaiskasvatusta, sillä

Lilla Villan on yhdistystoimintaa. Touhuaamut voisivat tehdä vielä enemmän yhteistyötä kunnan ja alueen varhaiskasvatuksen kanssa tulevaisuudessa.

Työntekijän tärkeä tehtävä taidelähtöisessä toiminnassa on luoda kannustava ja hyväksyvä ympäristö (Rusanen ym. 2014: 35), johon perheet haluavat palata uudestaan. Rento ja vapaa tunnelma olivat mielenkiintoiset aiheet, jotka nousivat kyselystä esille perheille tärkeimpänä asiana touhuaamuista. Vapaan ja rennon tunnelman toteutuminen edellyttää hyvää suunnittelua, ohjaajien oikeanlaista läsnäoloa ja asennetta. Koska perheet olivat kokeneet tämän asian tärkeäksi ja myös kiittäneet paljon ihanasta tunnelmasta ja kahvitarjoiluista, voidaan päätellä touhuaamujen suunnitelman, ohjaajien läsnäolon olevan onnistuneita. Toiminnan kaksikielisydestä ei tullut palautetta. Jatkossa toiminnassa voisi olla vielä enemmän ohjelmaa ruotsiksi. Tämän prosessin aikana toiminnassa käytettiin pääasiassa suomen kieltä ja suomenkielisiä lauluja ja loruja. Kyselyihin vastattiin myös suomeksi.

Aineistosta ei nouse esille, että perheet olisivat kokeneet kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin kasvua, mutta he ovat kokeneet elämyksiä sekä saaneet lisää arvokasta kokemusta ja vertaistukea samassa elämäntilanteessa olevilta. Monissa tutkimuksissa nousee esille, kuinka riittävä tuki ja ohjaus vanhemmuuden alkuvaiheessa lisäävät perheen hyvinvointia ja ennaltaehkäisevät ongelmia ja ristiriitoja tulevaisuudessa (Raitio ym. 2019: 8). Tarpeiden mukainen tuki varmistaa lapsen sekä vanhempien hyvinvointia. Kun vanhempien ja lasten välistä toimintaa sekä heidän suhdettaan tuetaan, vahvistetaan lapsen hyvinvoinnin perustaa. Avoimella vuorovaikutussuhteella lapsen ja vanhemman välillä voidaan suojata lapsen terveyttä ja hyvinvointia. (Pelkonen 2019: 106.) Mahdollinen kokonaisvaltainen hyvinvoinnin kasvu alueen lapsiperheissä on mahdollisesti nähtävissä vasta toiminnan jatkuttua vähän pidempään. Kuitenkin lapsiperheille suunnatussa toiminnassa perheille annettu tuki sekä vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen ja vertaistuen mahdollistaminen ennaltaehkäisevät ongelmia ja siten edesauttavat hyvinvoinnin lisääntymistä tehokkaasti.

Vuorovaikutuksella on paljon merkitystä lapsiperheille suunnatussa toiminnassa ja taidetoiminta toimii oivana välineenä sen kehittämisessä. Perheiden ja työntekijöiden välillä hyvällä yhteistyöllä on myös merkitystä, sillä hyvä kumppanuus edistää varhaista tuen tarpeiden tunnistamista ja muun muassa madaltaa kynnystä hakeutua palveluihin (Tammekas ym. 2018). Käytännön havainnot ja aineisto vahvistivat näkemystä siitä, miten taidetoiminta luo helpon väylän vuorovaikutussuhteelle niin lapsen ja vanhemman, kuin vanhemman ja työntekijän välille. Lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta on mahdollista myös kehittää (Tuomisto ym. 2019) ja yhdessä kokeminen auttaa

positiivisen suhteen kehittymisessä, kun vanhempi ja lapsi rakentavat sitä yhdessä (Sakr & Kucirkova 2016: 2, 4). Ohjattu taidetoiminta on jotain sellaista, mitä perheet eivät pääse kokemaan missään muualla, kuin touhuaamujen kaltaisessa taidelähtöisessä perheille suunnatussa toiminnassa. Se on nähty ihanaksi hetkeksi arjen keskellä, jossa pääsee kokemaan iloa ja elämyksiä, mutta myös vahvistamaan lapsen ja vanhemman välistä suhdetta sekä luomaan uusia sosiaalisia suhteita.

Touhuaamujen videot olivat pidettyjä ja niitä oli mukava katsoa, kun toimintaa ei saatu järjestää paikan päällä. Videot eivät kuitenkaan korvaa aitoa vuorovaikutusta. Kyselyistä nousi hyvin vahvasti esille, että vanhemman haluavat jatkossa osallistua toimintaan vain paikan päällä. Videot olivat hyvä lisä pandemian aikaan, mutta jatkossa toiminta kannattaa järjestää paikan päällä. Videoiden katsontakerroista voi päätellä, onko videota katsottu, mutta se ei aina takaa sitä, että video on juuri oikeanlainen oikealle kohderyhmälle.

Tämä opinnäytetyön kehittämistehtävä ja sen aineiston keruu toteutti hyvän tieteellisen käytännön periaatteita. Arviointia on tehty jo läpi koko prosessin. Vilkka (2021) kuvaa, miten laadullisin menetelmin tehdyssä työssä tutkimuksen toteuttaminen ja luotettavuus kulkevat yhdessä. Luotettavuuden kriteeri on tutkija itse ja hänen rehellisyytensä, sillä arvioinnin kohteena ovat kuitenkin hänen tekemänsä valinnat, teot ja ratkaisut. (Vilka 2021: 155.)

Lopullisiin tuloksiin saattoi vaikuttaa perheiden vaihtuvuus ja se, että kyselyyn vastattiin toiminnan lomassa. Kaikki toimintaan osallistuneet vanhemmat eivät vastanneet kyselyyn, mikä oli myös odotettavissa. Kaikissa kyselyiden vastauksissa perheet olivat halukkaita osallistumaan toimintaan myös jatkossa, mutta sellaiset perheet eivät välttämättä vastanneet kyselyyn, jotka eivät aio osallistua jatkossa. Toimintakerroilta kirjatut havainnot perustuivat täysin touhuaamun työntekijöiden omiin havaintoihin ja tulkintoihin lapsista ja heidän vanhemmistaan, millä saattoi olla vaikutusta tuloksiin. Heikkisen (2018) mukaan, tämä on tyypillistä toimintatutkimuksellisessa työssä. Toiminnassa on haastavaa toimia täysin objektiivisesti, eikä se edes ole toimintatutkimuksellisen työn tarkoitus. Tutkija saa toimia subjektiivisesti toiminnassa. (Heikkinen 2018.) Lasten palautetta emme päässeet keräämään suoraan, vaan lasten palautteet perustuivat havaintoihin ja vanhempien antamaan palautteeseen.

7 Pohdinta

Tämän opinnäytetyön kehittämistehtävälle asetetut tavoitteet ovat täyttyneet hyvin erityisesti vertaistuen mahdollistamisen sekä vuorovaikutuksen tukemisen kannalta. Toiminta on vastannut perheiden odotuksia ja toiveita, ja he ovat saaneet uusia kokemuksia. Emme kuitenkaan pääse sen tarkemmin mittaamaan, saivatko vanhemmat vertaistukea toisiltaan, voimme päätellä asian kyselyiden vastausten ja havaintojen pohjalta. Palautteissa nousi esiin ulkopuolisen ohjatun taidetoiminnan merkitys perheille. Heille se oli pieni irtautumisen hetki omasta arjesta.

Tämän opinnäytetyön teoreettinen viitekehys muodostui avoimen varhaiskasvatuksen kuvaamisesta, lapsiperheiden tukemisesta ja hyvinvoinnista sekä vuorovaikutuksen, osallisuuden ja yhteisöllisyyden avaamisesta taidelähtöisen toiminnan näkökulmasta. Teoreettinen viitekehys tuki muuta aineistoa. Jo valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa taide ja kulttuuri mainitaan tärkeänä osana varhaiskasvatusta ja osaksi lapsen identiteettiä. Lapselle tulee tarjota mahdollisuuksia nähdä ja kokea monipuolisesti taidetta ja muuta kulttuuria. (Opetushallitus 2018.) Kuten edellä on jo mainittu, taide- ja kulttuurilähtöinen toiminta toimii välineenä vuorovaikutuksessa, joka puolestaan tukee tutkitusti lapsen kehitystä ja lisää kokonaisvaltaista hyvinvointia (Tuomisto ym. 2019).

Avoimesta varhaiskasvatuksesta on tehty Suomessa vain vähän tutkimuksia. Tietopohjaan olisin kaivannut lisää tutkimustietoa aiheesta. Tutkin avoimesta varhaiskasvatuksesta ja lapsiperheille suunnatusta toiminnasta tehtyjä kansainvälisiä tutkimuksia. Näissä tulee kuitenkin ottaa huomioon esimerkiksi maiden erilaiset palvelujärjestelmät, joten tutkimusten tuloksia voi olla haastavaa verrata suoraan suomalaiseen varhaiskasvatukseen. Mize & Pettit (2010) sekä Jackson (2013) vahvistavat tutkimuksissaan näkemystä siitä, että tutkimuksia avoimesta varhaiskasvatuksesta, erityisesti perheiden näkökulmasta kaivattaisiin lisää myös kansainvälisellä tasolla. Tarvitaan lisää näyttöä siitä, kuinka tärkeitä lapsiperheille suunnatut avoimet toiminnat ovat ja miten niistä voi olla myös yhteiskunnallista hyötyä. (Mize & Pettit 2010; Jackson 2013.)

Tämän opinnäytetyön kehittämistehtävässä oli toimintatutkimuksellisen työn piirteitä ja se toteutettiin syklisellä mallilla, jossa toistuvat ketjuna suunnittelu, toiminta, havainnointi ja reflektointi (Suojanen 2004). Tämän kehittämistehtävän toteuttaminen vaati pitkän prosessin. Prosessi eteni pitkälti Ojasalon (2015) kuvaaman kehittämistehtävän prosessin mukaan. Prosessin alussa kehittämiskohde tunnistettiin ja ymmärrettiin,

jonka jälkeen kehittämistehtävä määriteltiin. Tämän jälkeen tietoperusta sekä menetelmät laadittiin, joiden pohjalta voitiin tehdä suunnitelmat. Suunnitelmat vietiin lopulta käytäntöön ja toteutettiin sekä julkistettiin eri muodoissa. Lopuksi kehittämisprosessia ja tuloksia arvioitiin ja toimintaa kehitettiin ja kehitetään uudelleen näiden pohjalta. (Ojasalo ym. 2015: 23–24.)

Aineiston keruun menetelminä tässä opinnäytetyössä olivat kyselyt, palautteiden keruu ja havainnointi. Kyselyt olivat onnistunut valinta aineiston keruuseen, sillä toimintaan osallistuneet vanhemmat täyttivät kyselyn toiminnan lomassa, ja samalla heidän kanssaan pääsi keskustelemaan kyselyssä olleista aiheista. Loppukysely oli kuitenkin hieman haastavaa toteuttaa, sillä toiminnan välissä oli pitkä tauko. Touhuaamun kyselyiden tuloksissa tulee ottaa huomioon, että alkukartoituskyselyyn ja loppukyselyyn vastanneet perheet eivät olleet kaikki samoja. Kyselyn voisi jatkossa tehdä hieman laajemmin ja mahdollisesti myös e-kyselynä, jolloin kyselyyn olisi mahdollista vastata myös toiminnan ulkopuolella silloin kun itselle sopii. Avointen kysymysten tueksi voisi olla enemmän myös esimerkiksi monivalintakysymyksiä.

Opinnäytetyön kehittämistehtävän prosessin aikana hahmotettiin, mistä hyvä taidelähtöinen toimintamalli lapsiperheille koostuu ja mitä kaikkea tulee ottaa huomioon toimintaa suunnitellessa, toteuttaessa ja arvioidessa. Haasteena prosessissa oli pandemian seurauksena asetetut rajoitustoimenpiteet ja niiden huomioiminen koko ajan. Yhteistyö Lilla Villanin kanssa sujui hienosti, haasteista huolimatta. Käyttämämme viestintäkanavat olivat toimivia ja muutoksiin pystyttiin reagoimaan nopeasti.

Lapsiperheille suunnatun taidelähtöisen toimintamallin toteutus käytännössä antoi näyttöä sille, että toimintamalli on toimiva ja vastaa tarpeeseen. Toimintamallin ottamiseksi käyttöön tulee muistaa tarkka suunnittelu ja pohjatyö ennalta asetettujen tavoitteiden pohjalta. Lapsiperheille suunnattua toimintaa tehdessä, on erittäin tärkeää muistaa avoin mieli muutoksille ja riskinsietokyky. Yksi suuri riski voi esimerkiksi olla se, että asiakkaita ei tule tai asiakkaita tulee odotettua enemmän. Joskus suunniteltuun ohjattuun taidetoimintaan ei edes haluta osallistua, jos tärkeämpää on sillä hetkellä käydä keskustelua ja jakaa kokemuksia jonkun toisen vanhemman kanssa. Toiminnan järjestämisessä tulee olla joustavuutta perheiden tarpeiden ja tilanteiden mukaan.

Taidelähtöinen toiminta on merkityksellistä. Taide- ja kulttuurilähtöisen toiminnan tulemistä osaksi vakinaista toimintaa on onneksi tuettu sosiaali- ja terveysalalla, kuten Känkänen (2021) kuvaa. Taidelähtöinen toiminta rikastaa arkista kanssakäymistä, saa aistit ja mielen liikkeelle sekä antaa kokemuksia ja houkuttelee tunteita. Taide tarjoaa

välineitä sosiaaliseen kasvuun ja oppimiseen sekä omien vahvuuksien tunnistamiseen. Taide on usein välineenä, mutta se voi olla paljon enemmän. (Känkänen 2021.) Kyselyiden tuloksista kävi ilmi, että ohjattu taidetoiminta oli monille toimintaan osallistuneille yksi tärkeimmistä asioista touhuaamuissa sosiaalisten kohtaamisten sekä uusien kokemusten rinnalla. Jotta taidetoimintaa saadaan yhä enemmän osaksi sosiaali- ja terveysalan käytäntöjä, tarvitaan jatkuvaa tutkimusta ja tutkimustiedon ja menetelmäosaamisen yhdistämistä (Känkänen 2021).

Vilka (2021) korostaa, että tutkimuksen tavoitteet eivät saa koskaan ylittää ihmisen vapauteen liittyviä oikeuksia ja tutkimusaineiston keräämiseksi on aina saatava tutkittavien suostumus. Myös julkisissa paikoissa kuten omassa yksityiselämässä ihmisillä tulee olla mahdollisuus olla ja elää niin, ettei tarvitse pohtia kuka heitä tarkkaillee. Tutkimus tulee olla avointa. (Vilka 2021: 45.) Kaikki touhuaamujen toimintaan osallistuneet perheet osallistuivat vapaaehtoisesti ja kaikkiin kyselyihin, ja palautteiden antoon vastaaminen oli täysin vapaaehtoista. Kyselyissä ja palautteiden keräämisessä kerrottiin selkeästi, miksi vastauksia kerätään, mihin niitä käytetään ja miten tiedot säilytetään.

Touhuaamujen toiminta sai heti ensimmäisillä toimintakerroilla sekä keväällä, että syksyllä hyvän vastaanoton ja perheet löysivät Lilla Villaniin helposti. Villanin sijainti on ollut alueen perheille hyvä ja helposti saavutettavissa. Perheitä päästiin tavoittamaan prosessin aikana hyvin, mutta on mahdollista, että osa tukea tarvitsevistä ja heikommassa asemassa olevista perheistä on jäänyt ulkopuolelle. Yhteistyö paikallisen lapsiperheiden sosiaalityön kanssa tulevaisuudessa voisi tukea saavutettavuutta alueen kaikkiin perheisiin. Lapsiperheiden sosiaalityö voisi esimerkiksi ohjata perheitä touhuaamujen toimintaan, jossa he pääsisivät muun muassa tapaamaan toisia perheitä ja saisivat vertaistukea.

Opinnäytetyön tulokset vahvistivat etukäteen asetettuja oletuksia toiminnan tärkeydestä. Näyttö toiminnan merkityksestä on tuonut mukanaan myös mahdollisuuden hakea rahoitusta edelleen touhuaamujen jatkoa varten. Touhuaamujen ohjelmaan on otettu mukaan tämän opinnäytetyön kehittämistehtävän prosessin jälkeen myös itsenäisiä esityksiä, kuten Storytelling, Filippin Hellan värikylpy vauvoille sekä Nukketeatteri Ofelian Honungshjärta -esitys. Touhuaamujen toiminnassa halutaan tarjota jatkossa myös kokonaisista taide-elämyksiä, vaikka touhuaamujen keskeinen idea on yhdessä puuhaaminen taidelähtöisin menetelmin. Vaikka opinnäytetyön kehittämisprosessi päättyy, touhuaamujen toiminnan kehittäminen jatkuu.

Avoimen varhaiskasvatuksen toimintaa lapsiperheille voisi olla nykyistä enemmän. Jo tämän opinnäytetyön tulokset vahvistavat näkemystä siitä, miten tärkeää lapsiperheille suunnattu toiminta voi olla. Tämän opinnäytetyön kehittämistehtävänä luotua toimintamallia voisi hyödyntää esimerkiksi uuden toiminnan aloittamisessa. Täytyy kuitenkin muistaa, että laadullista kehittämistyötä ei voida toistaa sellaisenaan, sillä jokainen laadullisella tutkimusmenetelmällä tehty työ on kokonaisuutenaan ainutkertainen ja tulos saattaa olla hieman erilainen toisintaessa (Vilkkä 2021: 155). Taidelähtöistä toimintamallia toteuttaessa yleiseksi haasteeksi nousee myös työntekijät ja tilat. Missä tiloissa toimintaa päästään järjestämään ja mistä saadaan työntekijät toteuttamaan toimintaa. Uusi toiminta vaatii usein myös rahoitusta ja budjetoitua, mikä voi olla haastavaa saada erityisesti, jos näyttöä toiminnan tarpeesta ei vielä ole.

Taidelähtöistä toimintamallia voisi tulevaisuudessa kokeilla myös toisessa kulttuuritalossa. Yleisesti avoimeen varhaiskasvatukseen voisi tuoda yhä enemmän esille taide- ja kulttuurilähtöistä toimintaa ja sen merkitystä esimerkiksi osallisuuden ja vuorovaikutuksen näkökulmasta. Erityisesti koronapandemian jälkihoidossa ilolle ja elämyksille on tilaa ja tarvetta. Avoin varhaiskasvatus voisi tuoda enemmän esille perheille suunnatun toiminnan hyötyjä, tärkeyttä ja merkitystä.

Touhuaamujen toimintaan ja koko kehittämistehtävän prosessin kulkuun vaikutti maailmalla vallalla ollut koronapandemia (Covid-19). Toiminnan alkaminen ja jatkuminen olivat varmasti menneet hyvin eri tavalla, jos tilanne olisi ollut toinen. Pandemialla on ollut myös toiminnan tärkeyteen liittyen vaikutuksia. Kuten edellä on jo mainittu, vanhemmillä on tarve päästä tapaamaan toisia vanhempia, sillä monet eivät ole päässeet osallistumaan mihinkään toimintaan kodin ulkopuolelle, mikä on vaikuttanut perheiden hyvinvointiin. Näin lyhyellä ajalla ei voida vielä tarkemmin sanoa, onko toiminta vaikuttanut perheiden hyvinvointiin laajemmin, mutta ainakin se on tuonut paljon iloa ja uutta toimintaa ja kokemuksia heidän elämäänsä. Lapset ovat saaneet uutta sosiaalista kanssakäymistä ja päässeet touhuamaan kodin ulkopuolelle.

On ollut erittäin hienoa, että olen saanut olla mukana sellaisessa prosessissa, jolla on ollut aidosti vaikutusta lapsiperheiden hyvinvointiin. Yhteistyö touhuaamujen toimintaan ja tähän prosessiin osallistuneiden kanssa sujui moitteettomasti ja haastavistakin tilanteista selvitettiin hyvällä yhteistyöllä. Koen tämän prosessin aikana kasvattaneeni omaa ammatillisuuttani ja ammattitaitoani. Olen hyvin iloinen ja ylpeä siitä, että ennalta asetettuihin tavoitteisiin vastattiin hienosti ja uusi lapsiperheille suunnattu taidelähtöinen toimintamalli eli touhuaamut osoittautuivat tärkeiksi alueen lapsiperheille. Mikä parasta,

olemme kaikki hyvin ylpeitä ja iloisia siitä, että toiminta on ollut kannattavaa ja se jää pysyväksi toimintamuodoksi Lilla Villaniin.

Lähteet

Alijoki, Eila 1998. Pesästä pieni ponnistaa. Lasten varhaisten vuorovaikutustaitojen tukeminen. Rauma: Kirjayhtymä Oy.

Alila, Kirsi & Portell, Tuija 2008. Leikkitoiminnasta avoimeen varhaiskasvatukseen. Avoimien varhaiskasvatuspalvelujen nykytila ja kehittämistarpeet 2007. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2008:14. <<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/72270/Selv200814.pdf?sequence=1&isAllowed=y>> Viitattu 5.1.2021.

Annantalon taidekeskus 2012. Tehdään taidejuttuja! Taidekasvatusta kaikenlaisiin kohteihin. Helsinki: Helsingin kulttuurikeskus.

Arell, Sanna & Salakari, Minna & Nurminen, Raija 2019. Vahva vanhemmuus turvaa lapsen ja nuoren kasvun. Teoksessa Salakari, Minna & Nurminen, Raija & Rajamäki, Aleksi (toim.). Verkostoitumisesta seittittymiseen – kohtaamisia nuorten arjessa. Turun ammattikorkeakoulun raportteja 252. Turku: Turun ammattikorkeakoulu, 130–141.

Bradley, Ben 2015. Well-Being. E-kirja. Cambridge UK: Polity Press.

Eriksson, Päivi & Koistinen, Katri 2014. Monenlainen tapaustutkimus. Kuluttajatutkimuskeskus tutkimuksia ja selvityksiä 11. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/153032/Tutkimuksia%20ja%20selvityksi%c3%a4_11_2014_%20Monenlainen%20tapaustutkimus_Eriksson_Koistinen.pdf?sequence=1&isAllowed=y> Viitattu 12.01.2021

Eskel, Pauliina & Marttila, Marjaana 2013. Osallisuuden kokemus osana yhteisöllisyyttä. Teoksessa Marjanen, Päivi & Marttila, Marjaana & Varsa, Marjo (toim.). Pienten piirissä. Yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. Juva: PS-kustannus. 75–98.

Heikkilä, Tarja 2014. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita.

Heikkinen, Alpo 2017. Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry.

Heikkinen, Hannu L.T. 2018. Toimintatutkimus: Kun käytäntö ja tutkimus kohtaavat. Teoksessa Valli, Raine (toim.): Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. E-kirja. Jyväskylä: PS-kustannus. 182–194.

Heinonen, Hanna & Kuikka, Maarit 2013. Lapsen oikeuksien toteutuminen nyky-yhteiskunnassa. Teoksessa Marjanen, Päivi & Marttila, Marjaana & Varsa, Marjo (toim.). Pienten piirissä. Yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. Juva: PS-kustannus. 197–228.

Helminen, Jari 2015. Osaamisalueen henkilöstön näkemyksiä osallisuudesta, kumppanuudesta ja terveydestä. Teoksessa Helminen, Jari (toim.). Sanoista tekoihin. Osallisuus, kumppanuus ja terveys toiminnan suuntaviivoina. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu. 19–44.

Hiltunen, Mirja 2009. Yhteisöllinen taidekasvatus. Performatiivisesti pohjoisen sosio-kulttuurisissa ympäristöissä. Akateeminen väitöskirja. Lapin yliopisto.

Hyväri, Susanna 2005. Vertaistuen ja ammattiauttamisen muuttuvat suhteet. Teoksessa Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta (toim.). Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. E-kirja. Tampere: Vastapaino. 214–235.

Jackson, Dianne 2013. Creating a place to 'be': unpacking the facilitation role in three supported playgroups in Australia. *European Early Childhood Education Research Journal*, 21:1, 77–93.

Jallinoja, Riitta & Hurme, Helena & Jokinen, Kimmo 2014. Johdanto. Teoksessa Jallinoja, Riitta & Hurme, Helena & Jokinen, Kimmo (toim.). Perhetutkimuksen suuntauksia. Tallinna: Gaudeamus Oy. 7–17.

Juuti, Pauli & Puusa, Anu 2020. Laadullisen tutkimuksen olemus. Teoksessa Puusa, Anu & Juuti, Pauli (toim.). Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. E-kirja. Gaudeamus Oy. 75–85.

Kalland, Mirjam 2019. Vahvuutta vanhemmuuteen -tutkimuksen tuloksia: perhekahvila ja mentalisaatio. Teoksessa Hakulinen, Tuovi & Laajasalo, Taina & Mäkelä, Jukka (toim.). Vanhemmuuden ja parisuhteen tuen vahvistaminen. Teoriasta käytäntöön. Ohjauksen 9/2019. Terveystieteiden tutkimuskeskus. Helsinki: PunaMusta. 38–44.

Känkänen, Päivi 2021. Kulttuurihyvinvointi ja taidelähtöiset menetelmät. Kehittyvät käytännöt. Lapset, nuoret ja perheet. Terveystieteiden tutkimuskeskus. THL.fi <<https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/kehittyvat-kaytannot/kulttuurihyvinvointi-ja-taidelahtoiset-menetelmat>> Viitattu 10.9.2021.

Laes, Tuulikki & Juntunen, Marja-Leena & Heimonen, Marja & Kamensky, Hanna & Kivi-järvi, Sanna & Nieminen, Kati & Tuovinen, Tuulia & Turpeinen, Isto & Elmgren, Heidi & Linnapuomi, Aura & Korhonen, Outi 2018. Saavutettavuus ja esteettömyys taiteen perusopetuksen lähtökohtana. ArtsEqual policy brief. 1/2018. Taideyliopiston koordinoima, monitieteinen tutkimushanke (2015–2020). <<https://sites.uniarts.fi/documents/14230/0/Saavutettavuus-toimenpidesuositus+%28PDF%29/9143ee82-6222-433f-9538-0a91009c08ba>> Viitattu 9.10.2020.

Lagerspetz, Eerik 2011. Hyvinvoinnin filosofia. Teoksessa Saari, Juho (toim.). Hyvinvointi. Suomalaisen yhteiskunnan perusta. E-kirja. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press. 79–105.

Laisaari, Johanna 2020. Osallisuus alkaa arjen kohtaamisista. Blogiteksti. <<https://www.lapsenoikeudet.fi/blogi/osallisuus-alkaa-arjen-kohtaamisista/>> Viitattu 19.4.2021.

Lynch, Eleanor 2013. Families in the 21st Century. Teoksessa Hanson, Marci & Lynch, Eleanor & Poulsen, Marie (toim.). Understanding families: supportive approaches to diversity, disability, and risk. Second edition. 1–19. E-kirja. Baltimore, Maryland: Brookes publishing Co.

Metropolia 2020. Ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi pääkaupunkiseudun ammatti-korkeakouluissa. <<https://www.metropolia.fi/fi/tutkimus-kehitys-ja-innovaatiot/eettinen-toimikunta>> Viitattu 10.9.2021.

Mikkonen, Ira 2011. Vertaistuki osana sosiaalista vahvistamista. Teoksessa Lundbom, Pia & Herranen, Jatta (toim.). Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja C. Oppimateriaaleja 26, 2011. 204–222.

Mize, Jacquelyn & Pettit, Gregory 2010. The mother–child playgroup asocialisation context: a short-term longitudinal study of mother–child–peer relationship dynamics. *Early Child Development and Care*. 180:10, 1271–1284.

Nylund, Marianne 2005. Vertaisryhmät kokemusten ja tiedon jäsentäjinä. Teoksessa Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta (toim.). Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. E-kirja. Tampere: Vastapaino. 195–213.

Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2015. Kehittämistyön menetelmät: uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3.painos. E-Kirja. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Opetushallitus 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Määräykset ja ohjeet 2018:3a. <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf> Viitattu 30.9.2020.

Paalumäki, Anni & Vähämäki, Maija 2020. Havainnointi organisaatiotutkimuksessa. Teoksessa Puusa, Anu & Juuti, Pauli (toim.). Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. E-kirja. Gaudeamus Oy. 131–140.

Pelkonen, Marjaana 2019. Vanhemmuuden ja parisuhteen tuki perhekeskuksen ydintehtävänä. Teoksessa Hakulinen, Tuovi & Laajasalo, Taina & Mäkelä, Jukka (toim.). Vanhemmuuden ja parisuhteen tuen vahvistaminen. Teoriasta käytäntöön. Ohjaus 9/2019. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki: PunaMusta. 106–113.

Puusa, Anu 2020a. Haastattelutyypit ja niiden metodiset ominaisuudet. Teoksessa Puusa, Anu & Juuti, Pauli (toim.). Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. E-kirja. Gaudeamus Oy. 103–117.

Puusa, Anu 2020b. Näkökulmia laadullisen aineiston analysointiin. Teoksessa Puusa, Anu & Juuti, Pauli (toim.). Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. E-kirja. Gaudeamus Oy. 145–156.

Raijas, Anu 2011. Arjen hyvinvointi. Teoksessa Saari, Juho (toim.). Hyvinvointi. Suomalaisen yhteiskunnan perusta. E-kirja. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press. 243–265.

Raitio, Katja & Sevón, Eija & Rönkä, Anna 2019. Digitaalinen oppimispeli VauvaPolku: Vanhemmuuteen valmistautumista pelillisen oppimisen keinoin. Helsinki: Kunnallissalan kehittämissäätiö. Kunnallissalan kehittämissäätiön Julkaisut-sarja, 21.

Rautio, Susanna 2016. Neuvolan perhetyö vanhemmuuden varhaisena tukena ja yhteistyönä. Väitöskirja. Jyväskylä: University of Jyväskylä 2016.

Rusanen, Sinikka & Kuusela, Mirva & Rintakorpi, Kati & Torkki, Kaisa 2014. Musta tuntuu punaiselta. Kuvataiteellinen toiminta varhaisiässä. Helsinki: Lasten keskus ja Kirjapaja Oy.

Sakr, Mona & Kucirkova, Natalia 2016. Parent-child moments of meeting in art-making with collage, iPad, tuxpaint, and crayons. *International Journal of Education & the Arts*, 18(2).

Salmi, Saara & Lipponen, Lasse 2013. Lapsen voimavarat hyvinvoinnin edistäjinä. Alle kouluikäisten lasten hyvinvoinnin tukeminen vanhempien, päivähoiton ja neuvolan yhteistyöllä. *Työpapereita* 2013:1. Socca: pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus.

Sipoo. Avoin varhaiskasvatus – kerhotoiminta. Varhaiskasvatus ja esiopetus. <<https://www.sipoo.fi/palvelu/avoin-varhaiskasvatus/>> Viitattu 5.1.2021

Sipoon kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2019. Sipoon kunta. Koulutus ja varhaiskasvatus. <https://www.sipoo.fi/easydata/customers/sipoo/files/1_sivistys_2016/varhaiskasvatus/vasu/sipoon_vasu_2019.pdf> Viitattu 14.10.2020

Sosiaali- ja terveysministeriö 2020. Työryhmä: Koronaepidemian vaikutukset lasten hyvinvointiin on korjattava – erityinen huomio eriarvoisuuden torjuntaan. Tiedote 24.6.2020. <<https://stm.fi/-/tyoryhma-koronaepidemian-vaikutukset-lasten-hyvinvointiin-on-korjattava-erityinen-huomio-eriarvoisuuden-torjuntaan>> Viitattu 26.4.2021.

Suojanen, Ulla 2004. Toimintatutkimus ammatillisen kehittämisen välineenä. *Methodix – Metoditietämystä kaikille. Menetelmäartikkeli*. <<https://methodix.fi/2014/05/19/suojanen-toimintatutkimus/>> Viitattu 1.10.2020.

Tammekas, Tarja & Haaranen, Ari & Pietilä, Annan-Maija & Häggman-Laitila, Arja 2018. Perheen voimavarat ja tuen tarpeet lastenneuvolassa puolitoistavuotiaan lapsen laajoissa terveystarkastuksissa. *Tutkiva Hoitotyö*, 16(2), 29–31,33–37.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2020. Lammi-Taskula, Johanna & Vuorenmaa, Maarit & Aunola, Kaisa & Sorkkila, Matilda. Matalan kynnyksen sosiaalipalvelut lapsiperheiden tukena ja palveluiden käyttö COVID-19- epidemian aikana. *Tutkimuksesta tiiviisti* 15/2020. Helsinki. <<https://www.julkari.fi/handle/10024/140115>> Viitattu 12.10.2020.

Tiainen, Arja-Irene 2017. Yamk-opinnäytetyöt työelämän kehittämisen välineenä. Teoksessa Tiainen, Arja-Irene & Ruokonen, Tarja (toim.). *Näkökulmia lasten ja nuorten hoitotyön erityiskysymyksiin*. Karelia-ammattikorkeakoulun julkaisu B:52. 33–38.

Tuomisto, Anni & Nummila, Juliaana & Kummel, Maika 2019. Katso, hymyile, kosketa – varhainen vuorovaikutus pähkinänkuoressa. *Talk-verkkolehti, HYVE* 3.11.2019.

Törrönen, Maritta 2021. Onni on joka päivä. Lapsiperheen arki ja hyvinvointi. E-kirja. Helsinki: Gaudeamus.

Valtioneuvosto 2021. Lapset, nuoret ja koronakriisi. Lapsistrategian koronatyöryhmän arvio ja esitykset lapsen oikeuksien toteuttamiseksi. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:2. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162647/VN_2021_2.pdf?sequence=1&isAllowed=y> Viitattu 4.5.2021.

Varhaiskasvatuslaki 540/2018. Annettu Helsingissä 13.07.2018. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540#Pidp446576912>> Viitattu 13.10.2020.

Viljamaa, Elina & Yliherva, Anneli 2020. Leikki on kaikki. Leikki ja luovuus kielenkehityksen tukena. Teoksessa Niemitalo-Haapola, Elina & Haapala, Sini & Ukkola, Soile (toim.). Lapsen kielenkehitys. Vuorovaikutuksen, leikin ja luovuuden merkitys. Keuruu: PS-kustannus. Leikki ja luovuus kielenkehityksen tukena. Luku 11.

Vilka, Hanna 2021. Tutki ja kehitä. 5. päivitetty painos. E-kirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Liite 1 Alkukartoituskysely

KYSELY VANHEMMILLE TOUHUAAMUJEN TOIMINNASTA

Lilla Villanin Touhuaamut sisältävät sekä non-stop toimintaa, että ohjattua toimintaa. Ohjelmaan on kaikilla vapaa pääsy. Touhuaamujen ajankohta on maanantaisin klo 9-12. Ohjattua toimintaa on aina klo 10. Lillanissa voi myös syödä eväitä ja pientä purtavaa on tarjolla. Touhuaamujen tarkoituksena on tarjota perheille mahdollisuus kohdata toisiaan, sekä mahdollistaa lapsen ja vanhemman vuorovaikutus taidetoiminnan avulla. Touhuaamuissa vanhemmat pääsevät tapaamaan toisiaan ja jakamaan kokemuksia. Tärkeää on myös ilon ja elämyksien kokemukset arjen keskellä.

Tämän kyselyn tuloksia tullaan hyödyntämään touhuaamujen toiminnan suunnittelussa. Touhuaamut aloitetaan osana opinnäytetyöprojektia, mutta on mahdollista, että toiminta jatkuu myös projektin jälkeen. Opinnäytetyö tehdään Metropolian ammattikorkeakoulun sosiaalialan ylempään koulutusohjelmaan yhdessä Lilla Villanin kanssa. **Kaikkia kyselyn tietoja käsitellään luottamuksellisesti ja anonymisti, vain touhuaamujen suunnittelutyössä sekä opinnäytetyössä.**

1. Mikä sai teidät osallistumaan Touhuaamun toimintaan mukaan?

2. Mistä olet saanut tietoa touhuaamuista?

3. Kuinka tärkeitä ovat mielestäsi seuraavat asiat touhuaamuissa

Ohje: Valitse mielipide väliltä 1-5 (1= ei yhtään tärkeä... 5= erittäin tärkeä)

	1	2	3	4	5
Muiden vanhempien Tapaaminen	[]	[]	[]	[]	[]
Lapset leikkivät yhdessä	[]	[]	[]	[]	[]
Toimintatuokiot, Esim. muskarit	[]	[]	[]	[]	[]
Ruokailumahdollisuus	[]	[]	[]	[]	[]
Yhteiset luku/leikki-hetket lapsen kanssa	[]	[]	[]	[]	[]
Avoin taidepajatoiminta	[]	[]	[]	[]	[]
Vapaa oleskelu/ keskustelu/ leikki	[]	[]	[]	[]	[]

4. Muita toiveita / kommentteja touhuaamuille

Kiitos vastauksestasi!

Liite 2 Loppukysely

KYSELY VANHEMILLE TOUHUAAMUJEN TOIMINNASTA

Tämän kyselyn tuloksia tullaan hyödyntämään touhuaamujen toiminnan jatkon suunnittelussa sekä opinnäytetyön tuloksissa. Touhuaamut on aloitettu osana opinnäytetyöprojektia, mutta toiminta jatkuu Lilla Villanissa pysyvämpänä toimintamuotona projektin jälkeen. Opinnäytetyö tehdään Metropolian ammattikorkeakoulun sosiaalian ylempään koulutusohjelmaan yhdessä Lilla Villanin kanssa. **Kaikkia kyselyn tietoja käsitellään luottamuksellisesti ja anonymisti, vain touhuaamujen suunnittelutyössä sekä opinnäytetyössä.** Kyselyyn vastaaminen on täysin vapaaehtoista.

Kyselyssä on kysymyksiä touhuaamujen toiminnasta sekä videoista, joita tehtiin koronatilanteen rajoitusten takia Lilla Villanin ollessa suljettuna keväällä 2021.

1. Taustatietoa

1.1. Kuinka monesti olet osallistunut touhuaamuihin? (suuntaa antava määrä riittää) _____

1.2. Olen osallistunut sekä keväällä 2021 että syksyllä 2021 Kyllä [] En []

2. Onko touhuaamujen toiminta vastannut sitä mitä odotit?

3. Mikä on ollut tärkeintä/parasta touhuaamuissa?

4. Aiotko käydä touhuaamuissa myös jatkossa? Miksi / Miksi et?

5. Jatkoehdotuksia tai kommentteja toimintaan

Videot (jatkuu kääntöpuolella):

**1. Olemme katsoneet kotona touhuaamujen videoita
(jos vastasit ei, hyppää kysymykseen 4)**

Kyllä [] Ei []

1.2. Katsoimme videoita yhdessä (aikuinen ja lapsi)

Kyllä [] Ei []

1.3 Videoiden ohjeet olivat selkeitä ja niitä oli helppoa tehdä kotona

Kyllä [] Ei [] Osittain []

3. Palaute videoista:

4. Haluatko jatkossa osallistua ohjattuun toimintaan

Videon välityksellä [] Paikan päällä [] Molempia []

Perustelut: _____

Kiitos vastauksestasi!

Liite 3 Videot

Osa 1: Musiikkihetki <https://www.youtube.com/watch?v=19QYYcrG2aE&t=8s>

Osa 2: Loruja <https://www.youtube.com/watch?v=1BI5MapTb5c>

Lilla Villanin Touhuaamut Lauluuokio osa 1 mov

Lilla Villanin Touhuaamut Lorutellaan osa 2

Osa 3: Maalataan <https://www.youtube.com/watch?v=q3nXzVI-2Pg>

Osa 4: Pöytäteatteri <https://www.youtube.com/watch?v=dbQNINKWwTs>

Touhuaamut osa 3: Maalataan

Lilla Villanin Touhuaamut – osa 4: Perunakaverit

Ruotsinkieliset videot:

Osa 5: <https://www.youtube.com/watch?v=8-TaNpyJtHs>

Osa 6: <https://www.youtube.com/watch?v=9D2bZhdO60M>

Lilla Villans Pysselmorgnar: Rim & ramsor – del 5

Lilla Villans Pysselmorgnar: Sagan om den pratsamma sköldpaddan – del 6